



UNIVERZITET CRNE GORE
FILOZOFSKI FAKULTET
Studijski program za obrazovanje učitelja

ANĐELA ODŽA
DOMAĆI ZADACI IZ MATERNJEG JEZIKA U TREĆEM RAZREDU
OSNOVNE ŠKOLE

MASTER RAD

NIKŠIĆ, 2023.



UNIVERZITET CRNE GORE
FILOZOFSKI FAKULTET
Studijski program za obrazovanje učitelja

**DOMAĆI ZADACI IZ MATERNJEG JEZIKA U TREĆEM RAZREDU OSNOVNE
ŠKOLE**

MASTER RAD

Mentorka: Prof. dr Dijana Vučković

Studentkinja: Anđela Odža

Nikšić, 2023.

PODACI I INFORMACIJE O MAGISTRANDU

Ime i prezime: Anđela Odža

Datum i mjesto rođenja: 13.07.1999. godine, Kotor

Naziv završenog osnovnog studijskog programa: Studijski program za obrazovanje učitelja (Filozofski fakultet, Univerzitet Crne Gore) – integrisane akademske studije

Godina diplomiranja:

INFORMACIJE O MASTER RADU

Naziv postdiplomskog studija: Metodika nastave crnogorskog-srpskog, bosanskog, hrvatskog jezika i književnosti

Naslov rada: Domaći zadaci iz maternjeg jezika u trećem razredu osnovne škole

Fakultet na kojem je rad odbranjen: Filozofski fakultet u Nikšiću

UDK OCJENA I ODBRANA MASTER RADA

Datum prijave master rada: 02.06.2023.

Datum sjednice Vijeća univerzitetske jedinice na kojoj je prihvaćena tema:
19.12.2022.

Mentorka: Prof. dr Dijana Vučković

Komisija za ocjenu/odbranu master rada: Prof. dr Dijana Vučković, prof. dr Veselin Mićanović, dr Mirko Đukanović

Lektor:

Datum odbrane:

Zahvalnica

Nemam dovoljno riječi da izrazim zahvalnost svojoj porodici koja je bila moja vodilja i podrška tokom svih ovih godina učenja. Vaše strpljenje, ohrabrenje i vjera u moje sposobnosti mi je pomogla da dostignem prekretnicu u mom obrazovanju.

Htjela bih da se zahvalim svojoj mentorki prof. dr Dijani Vučković čije smjernice, stručnost i savjeti su mi mnogo pomogli tokom ovog istraživačkog procesa. Hvala Vam što ste bili strpljivi i nesebično mi prenosili Vaše znanje, usmjeravali me kroz izazove istraživanja i podsticali moj akademski razvoj.

Posebno se zahvaljujem učiteljici Vukici Latković koja je bila moja podrška od prve godine studija, direktoru i zamjenici direktora Radi Kokotović iz OŠ „Stefan Mitrov Ljubiša“ – Budva, direktorici Mari Pržici, učitelju i učiteljicama trećeg razreda, OŠ „Nikola Đurković“ – Radanovići - Grbalj, kao i OŠ “Njegoš“ i OŠ „Savo Ilić“ - Kotor. Hvala vam što ste bili moji saradnici i pružili mi stručnu pomoć i savjete tokom izrade rada.

Srdačno se zahvaljujem i svim roditeljima učenika trećeg razreda koji su, pored učitelja, činili moj uzorak.

Napredak ka ostvarenju ovog master rada bio je zajednički napor i svako od vas je bio dio te priče. Hvala vam što ste vjerovali u mene i što ste bili dio mog uspjeha.

REZIME

Domaći zadatak predstavlja sastavni dio nastavnog procesa. Različite su mogućnosti kada je u pitanju istraživanje na temu domaćih zadataka i upravo zbog toga je i nastala želja za ispitivanjem mišljenja i stavova učitelja i roditelja na temu domaćih zadataka iz maternjeg jezika koji su od posebne važnosti za učenike.

Cilj ovog istraživanja bio je utvrditi način na koji učitelji planiraju, pripremaju, zadaju i vrednuju domaće zadatke učenika iz maternjeg jezika u trećem razredu osnovne škole, kao i utvrditi povezanost učešća roditelja u izradi domaćih zadataka. Tehnika koju smo koristili u istraživačkom dijelu rada je tehnika anketiranja, koja je sprovedena maja i juna 2023. godine. Istraživanje je bilo anonimno, a korišćeni upitnici sastojali su se od pitanja zatvorenog i otvorenog tipa. Ovom tehnikom smo ispitali stavove, mišljenja, interesovanja i preference ispitanika kada je u pitanju domaći zadatak iz maternjeg jezika.

Za potrebe ovog istraživanja, ispitali smo 136 učitelja i učiteljica trećih razreda osnovnih škola na teritoriji Crne Gore, a ponajviše iz primorskih opština. Takođe, ispitali smo i 136 roditelja učenika trećih razreda prethodno pomenute regije koji su nam dali odgovore na pitanja o tome koliko su njihova djeca opterećena, kakvi su njihovi stavovi i na koji način im pružaju pomoć prilikom izrade domaćih zadataka iz maternjeg jezika. Ispitan je identičan broj roditelja i učitelja kako bi se osigurala ravnoteža u uzorku i kako bi se dobila objektivnija slika stavova i iskustava obje relevantne strane koje imaju važnu ulogu u obrazovanju djece.

Dobijeni rezultati ukazuju na to da učitelji planiraju, pripremaju, zadaju i vrednuju domaće zadatke učenika u skladu sa aktuelnim metodičkim preporukama, a da roditelji pri tom pružaju podršku na adekvatan način.

Učiteljima se preporučuje da jasno definišu ciljeve za svaki domaći zadatak kako bi učenici znali šta se od njih očekuje. Učenicima treba ponuditi različite vrste domaćih zadataka kako bi se podržali različiti stilovi učenja i podstakle sposobnosti svih učenika. Dalje, uvijek je potrebno pružiti redovne povratne informacije o domaćem zadatku i omogućiti prostor za pitanja i pomoć. Sa roditeljima treba komunicirati u vezi sa svrhom domaćih zadataka i kako na najbolji način podržati učenike za rad kod kuće. Sa kolegama treba razmjenjivati najbolja iskustva kako bi se zajednički radilo na unapređenju znanja

kod učenika. Takođe, treba biti otvoren za najnovije metode učenja i podučavanja, te koristite alate za unapređivanje domaćih zadataka koji će učenicima biti zanimljiviji za rad.

Ključne riječi: domaći zadatak, maternji jezik, roditelj, učenik, učitelj.

ABSTRACT

Homework assignments are a common part of the teaching process. The possibilities of research in the area of homework assignments are diverse, which resulted in the motivation to make a survey on the opinions and perceptions of teachers and parents about homework assignments in mother tongue, which are of special importance for the students.

The aim of this research is to identify the ways teachers plan, design, assign and assess mother tongue homework assignments for the third grade of elementary school, as well as to determine the involvement of parents in doing the assignments. The method we used was based on a survey conducted in May and June 2023. It included two questionnaires comprised of open-ended and closed-ended questions, both of which were filled in anonymously. By utilizing this method, we examined the perceptions, opinions, interests and preferences of the respondents as regards mother tongue home assignments.

For the purpose of the survey, we used a questionnaire with 136 third-grade teachers from elementary schools of Montenegro, primarily from the coastal municipalities. In addition, we surveyed 136 parents of third-graders from the region who provided us with answers as regards the load put on their children, with their opinions on the matter and the ways they assist their children in doing the mother tongue assignments. We examined an identical number of teachers and parents in order to provide a sample balance and to provide for an objective insight into the perceptions and experiences of both relevant sides playing an important role in children education.

The obtained results indicate that teachers plan, design, assign and evaluate homework assignments in accordance with actual methodical recommendations, and that the parents provide their support in an adequate manner.

Teachers are suggested to clearly define the goals of each homework assignment so that the students clearly understand what is expected from them. Students need to be offered different types of homework assignments so as to take into account various learning strategies and to encourage individual competences of all the students. Furthermore, it is always needed to provide regular feedback on the homework assignment and to be open for questions or seeking assistance. The purpose of a homework assignment should be communicated with the parents, as well as the best ways to support the students for working

at home. Best practices and experiences should be shared among the colleagues in order to work together for the enhancement of the students' knowledge. Teachers should also keep up with the most updated teaching/learning methods, as well as with various available tools that would make homework assignments more interesting to the students.

Key words: home assignment, mother tongue, parents, student, teacher.

IZJAVA O AUTORSTVU

Kandidatkinja, Anđela Odža

Na osnovu člana 22 Zakona o akademskom integritetu, ja, dolje potpisana

IZJAVLJUJEM

pod punom krivičnom i materijalnom odgovornošću da je master rad pod nazivom **„Domaći zadaci iz maternjeg jezika u trećem razredu osnovne škole”** rezultat sopstvenog istraživačkog rada, da nisam kršila autorska prava i koristila intelektualnu svojinu drugih lica i da je navedeni rad moje originalno djelo.

Nikšić, datum

Anđela Odža

Sadržaj:

UVOD	6
I. TEORIJSKI PRISTUP	8
1. DEFINISANJE POJMA DOMAĆI ZADATAK	8
1.1. Uloga domaćeg zadatka u ostvarivanju vaspitno-obrazovnih ishoda	9
1.2. Vrste domaćih zadataka iz maternjeg jezika	12
1.3. Vremensko trajanje domaćeg zadatka	14
1.4. Svrha, prednosti i nedostaci domaćih zadataka	16
1.5. Uloga učitelja u zadavanju domaćih zadataka	18
1.6. Pripremanje učenika za izradu domaćih zadataka	20
1.7. Shvatanja o funkciji domaćih zadataka	22
1.8. Ocjenjivanje domaćeg zadatka	24
2. RODITELJI I DOMAĆI RADOVI UČENIKA	26
2.1. Uloga roditelja u izradi domaćeg zadatka učenika	27
2.2. Stavovi roditelja prema opterećenosti njihove djece domaćim zadacima	29
II. ISTRAŽIVAČKI DIO	31
1. Problem i predmet istraživanja	31
2. Cilj i zadaci istraživanja	31
3. Hipoteze istraživanja	32
4. Metode, tehnike i instrumenti	33
5. Uzorak ispitanika	33
6. Obrada rezultata istraživanja	35
III. INTERPRETACIJA REZULTATA ISTRAŽIVANJA	36
IV. ZAVRŠNA RAZMATRANJA I ZAKLJUČCI	55
Literatura:	58
PRILOZI	62
Prilog 1. – Anketni upitnik za roditelje učenika trećeg razreda osnovne škole	62
Prilog 2. – Anketni upitnik za roditelje učenika trećeg razreda osnovne škole	67

UVOD

Zahvaljujući rezultatima dosadašnjih istraživanja, neprestano se otvaraju nova pitanja u vezi problema domaćeg zadatka. Različiti metodičari su polemicali o važnosti ovog problema kroz prethodne godine i isticali njihove prednosti i nedostatke.

U trećem razredu osnovne škole, učenici se susreću sa različitim izazovima i novim zahtjevima za učenje, a domaći zadaci predstavljaju jedan od načina za jačanje njihovih vještina i znanja. Uz to, učešće roditelja u procesu izrade domaćih zadataka ima potencijal da dodatno obogati iskustvo učenika i podrži njihov napredak.

Domaći zadaci bi trebalo da budu u funkciji ostvarivanja vaspitno-obrazovnih ishoda, moraju imati svrhu podrške i produbljivanja razumijevanja gradiva, kao i razvoj vještina nezavisnog istraživanja i učenja. Potrebno ih je zadavati umjereno bez pretjerivanja kako ne bi došlo do prezasićenja.

Učenici kroz rad na domaćem zadatku razvijaju svoje vještine istraživanja, upravljanje vremenom, organizaciju i rješavanje problema, dok roditelji treba da prate napredak svog djeteta, ponude dodatno objašnjenje kada je to potrebno i stvore okruženje koje će učenike podstaći na rad. Takođe, ovo iskustvo im pomaže da razviju odgovornost prema obavezama i postave temelj za buduće učenje.

U prvoj cjelini rada pristupili smo teorijskom problemu gdje smo opisali ulogu i značaj domaćeg zadatka iz maternjeg jezika, vrste domaćeg zadatka, istakli svrhu, prednosti i nedostatke, objasnili koja je uloga učitelja prilikom zadavanja domaćeg zadatka, na koji način najbolje pripremiti učenike za izradu, zatim shvatanja teoretičara o značaju i svrsi domaćeg zadatka i njegovo ocjenjivanje. Takođe, spomenuli smo i roditelje i njihovu ulogu prilikom izrade domaćih zadataka kao i naglasili neke njihove stavove o opterećenosti domaćim zadacima. Nakon teorijskog pristupa prikazani su rezultati sprovedenog istraživanja kod učitelja trećih razreda, kao i mišljenja roditelja u vezi zadavanja, opterećenosti i količine vremena koje djeca potroše pišući domaći zadatak iz maternjeg jezika.

Trebalo bi da je reforma obrazovanja donijela drugačiji pristup domaćem zadatku, koncipiran na način da se učenikovo slobodno vrijeme ispuni korisnim i edukativnim

sadržajima, da ih stavi u položaj istraživača i pronalazača informacija koji su neophodni za realizaciju nastavnih sadržaja kao i da domaći zadatak treba da predstavlja zadovoljstvo i radost, a ne opterećenje (Mrkonjić, 2007).

I. TEORIJSKI PRISTUP

1. DEFINISANJE POJMA DOMAĆI ZADATAK

Prateći redovno tokove nastavnog procesa, može se uočiti da se na svakom nastavnom času učenicima zadaje domaći zadatak. Njegovom smislu, uticaju na razvoj učenika i ulozi nastavnika, ali i roditelja, ne pridaje se mnogo značaja.

S obzirom na to da su se mnogi istraživači bavili temom domaćih zadataka nastale su mnoge definicije s ciljem da obuhvate pojam domaćeg zadatka. U vaspitno-obrazovnom radu domaći zadatak je prisutan kao sastavni dio nastavnog procesa, svakodnevno i u skoro svim nastavnim predmetima (Mrkonjić, 2007).

Domaći zadatak razumijemo kao poseban oblik realizacije sadržaja nastavnih planova i programa, važan je element nastavnog procesa i u nastavnoj praksi prepoznajemo različite oblike i postupke izrade. Kada govorimo o domaćem zadatku, tada o njemu možemo razmišljati kao o smislu samostalne učeničke aktivnosti (Mrkonjić, 2007). Isto tako, ona je važan dio svakodnevne rutine učenika, smatraju Cooper i saradnici, (2006).

Pataki (1956) ističe da se domaćim zadacima utvrđuju znanja i uvježbavaju navike koje su potrebne za dalje učenje.

Prema Poljaku (1990) domaći zadatak se može definisati kao aktivnost koja se obavlja izvan školskih časova, ali usko povezana s obavezama prema školi koja doprinosi ostvarivanju nastavnih ishoda (Poljak 1990).

Cooper (1989) domaći rad definiše kao zadatak koji učenicima dodjeljuje nastavnik, a učenici ih rade van školskog časa i njihovog direktnog „vođstva“ dok je rad u toku (Cooper, 1989).

Stjepan Sokol (2005) definiše domaći rad kao izuzetno fleksibilan pojam koji obuhvata sve zadatke koje učenik treba da obavi van škole kao nastavak nastavnih aktivnosti iz škole.

Domaći zadatak omogućuje proširenje „nastavnog procesa za vrijeme daljeg napredovanja u učenju, vježbanju, ponavljanju...“(Matijević i Radovanović, 2011: 84).

Pod pojmom domaći rad neki autori podrazumijevaju isključivo rješavanje zadataka u pismenom obliku bez mogućnosti izbora (Sokol i Vrbošić, 2017).

1.1. Uloga domaćeg zadatka u ostvarivanju vaspitno-obrazovnih ishoda

Nastava maternjeg jezika i književnosti ima najizraženiji vaspitni potencijal u poređenju s drugim školskim predmetima. Nastava književnosti obogaćuje vaspitnu dimenziju i pomaže u formiranju ličnosti učenika (Predmetni program, 2017).

Kvalitetna nastava maternjeg jezika i književnosti promovise razvoj moralnih vrijednosti, pomaže u formiranju pozitivnih navika i poželjnog društvenog ponašanja među učenicima. Putem nastave ovog predmeta učenik postaje nezavisan, maštovit i kulturni pojedinac, svjesan svog ličnog i nacionalnog identiteta (Predmetni program, 2017).

Domaći zadatak počinje kao timski rad tokom jednog časa nakon čega svako radi individualno kod kuće, ističe Nikolić, (1992). Rezultati takvog rada se kasnije zajedno koriste i stapaju u kolektivni rad na nekim narednim časovima (Nikolić, 1992).

Nikolić (1992) ističe da takav rad podstiče pojedince, a pojedinci svojim rezultatima obogaćuju zajednički rad.

Nikolić (1992) tvrdi da pravilnim izborom, efikasnom metodološkom postavkom domaćih zadataka i dobrim pripremanjem učenika možemo ostvariti koristi, ne samo u kvalitetu izrade domaćih zadataka, već i u otklanjanju nepotrebnih konfuzija učenika, pa se takvi zadaci lakše savladavaju. Takođe, pomenuti autor ističe i operativno zajedništvo domaćeg i školskog, individualnog i kolektivnog rada (Nikolić, 1992)

„Domaći rad učenika ima didaktičko razvojnu vrijednost u domenu osamostaljivanja učenika i sticanju znanja, stvaralačkom ispoljavanju, razvijanju samosvjesti o sopstvenim mogućnostima i interesovanjima“ (Jukić et al., 1998: 470).

Pored uloge u obrazovanju, domaći zadatak ima značajnu vaspitnu ulogu. Redovno dobijanje i rješavanje domaćeg zadatka pomaže učenicima da razviju naviku i steknu rutinu. Takođe, uči ih važnosti, odgovornosti i ispunjavanju obaveza. Redovno izvršavanje

obaveza će podstaći učenike da se obavežu na konkretan zadatak i da ga u zadatom vremenskom roku riješe. Postavljanjem rokova za izvršavanje zadataka učenici uče da pravilno rasporede vrijeme i iskoriste ga efikasno i produktivno.

Moramo istaći i posledice izbora sa kojima se učenici susreću kada ne ispune domaći zadatak, tada se suočavaju sa posledicama u vidu slabije ocjene ili nedovoljno razumijevanje gradiva. Upravo ovo ih uči da snose posledice svojih izbora i preuzmu odgovornost za svoje postupke.

Neke od aktivnosti učenja kroz koje učenik prolazi, prema Predmetnom programu (2017) su:

aktivnosti u kojima učenici vježbaju tečno i pravilno, glasno i tiho čitanje štampanih i pisanih tekstova oba pisma (ćirilica i latinica); prilikom glasnog čitanja vježbaju: pravilan izgovor glasova, pravilno naglašavanje riječi, govorno realizovanje znakova interpunkcije odgovarajućom intonacijom; slušaju glasno čitanje nastavnika i drugih učenika; zajednički čitaju; samostalno čitaju; čitaju u okviru vođenog čitanja; vježbaju pisanje štampanih i pisanih slova ćirilice; zapisuju glasove malim i velikim štampanim i pisanim slovima latinice odgovarajućega oblika i veličine i u odgovarajućem pravcu; utvrđuju i vježbaju pravilno povezivanje pisanih slova u jednoj riječi; povećavaju brzinu i preciznost pisanja te ljepotu rukopisa; zajednički pišu; vježbaju prepisujući s table ili iz knjige kraće tekstove; vježbaju pisanje po diktatu, u skladu s metodičkim preporukama (40 do 50 riječi, 8 do 10 rečenica); procjenjuju čitljivost rukopisa i pravilnost pisanja; upoznaju se s kompjuterskom tastaturom (Predmetni program, 2017: 24).

Od izuzetnog je značaja da učenici prepoznaju važnost domaćeg zadatka iz maternjeg jezika, razvoj jezičkih vještina kao što su čitanje, pisanje, slušanje i govorenje. Kroz savjesno vježbanje ovih vještina učenici usvajaju odgovornost i ulažu trud kako bi postigli bolje rezultate za svoj lični rast i razvoj.

U suštini, domaći zadatak je mnogo više od školske obaveze. On je prilika da se učenici oblikuju i razvijaju kao cjelovite ličnosti gradeći vještine i osobine koje će im koristiti tokom cijelog života.

Programska struktura nastave maternjeg jezika treba da bude najneposrednija i u funkciji postupnog, skladnog i svestranog razvoja učeničke ličnosti, smatra Vučković, (1988). Vučković (1988) dalje ističe da se ovaj vaspitno-obrazovni cilj postiže ostvarivanjem zadataka kao što su: naučni pristup svim nastavnim pitanjima, motivisanje učenika za svestran i odgovoran stvaralački rad, racionalizacija nastave i osamostaljivanje učenika u radu, svestrano osnovno obrazovanje i vaspitanje kao i funkcionalno povezivanje

sa programima u dolazećim fazama školovanja (Vučković, 1988).

Pored didaktičke, obrazovna funkcija domaćeg rada sastoji se u uvođenju učenika u samostalno sticanje i učvršćivanje znanja, tj. „osposobljavanju za samoobrazovanje“ (Pedagoška enciklopedija 1, 1989: 147).

Nikolić (1992) ističe da domaći zadaci moraju biti jasno formulisani. Jasna formulacija omogućava učenicima da potpuno razumiju šta se od njih traži. Ukoliko zadaci nisu jasno objašnjeni, kod učenika mogu izazvati zbunjenost i nejasnoću kako da prisupe njegovom rešavanju.

Učitelj je obavezan da provjeri kako su učenici uradili domaći zadatak, jer ih to, između ostalog, motiviše (Nikolić, 1992). Nekada to može biti samo letimičan pregled, a češće ozbiljan pregled, ističe Milija Nikolić, (1992).

Cooper i saradnici (2006) navode da učitelji smatraju da domaći zadaci imaju uticaja na budući obrazovni uspjeh učenika i zbog toga im zadaju domaće zadatke (Cooper et al., 2006). Isti autori (Cooper et al., 2006) takođe koriste domaći zadatak kao dodatnu aktivnost koja pomaže učenicima da prodube i primjene nastavne sadržaje koji su određeni na samom času. Osim toga, domaći zadatak omogućava učiteljima da dobiju povratnu informaciju o razumijevanju učenika i prilagode pristup podučavanja (Cooper et al., 2006).

Učitelji imaju različite razloge za zadavanje domaćih zadataka, a najčešće su to: provjera razumijevanja nastavnog sadržaja i usvajanje potrebnih vještina kod učenika, primjena prethodno naučenog za potrebe sticanja novih znanja, korištenje različitih izvora informacija kako bi se poboljšale i stekle nove vještine kod učenika (Blazer, 2009).

Potrebno je učenicima objasniti faktore koji imaju uticaj na njihovu sposobnost izražavanja usmeno (uključujući jasno izgovaranje glasova i raznovrsnost rječnika) i kvalitet komunikacije u školi i van nje. Važno je istaći da nastava jezika pruža osnovna znanja o jeziku, uključujući gramatičke i pravopisne vještine, stilistiku i sadržaj. Ova znanja imaju ključnu ulogu u komunikaciji sa drugima i omogućavaju usješno integrisanje u društvu.

Kod kuće zadatke možemo postaviti tako da učenik čita naglas, piše priče ili dnevnik, sluša priče i pjesme na maternjem jeziku, izražajno čita naglas priče koje voli i slično.

Na osnovu pročitane literature jasno je zaključiti da mišljenja o domaćim zadacima idu u dvije krajnosti. Neki učitelji smatraju da domaći zadaci nisu praktični i da su u neskladu sa nekim novim interesovanjima i zbog toga ih zanemaruju, smatra Nikolić, (1992). U drugu krajnost idu oni koji precjenjuju vrijednost domaćih zadataka, pa ih vrlo često i praktikuju po nekom ustaljenom režimu i njima znatno nepotrebno opterećuju učenike, naglašava Nikolić, (1992).

1.2. Vrste domaćih zadataka iz maternjeg jezika

Raznolikost domaćih zadataka pruža učiteljima mogućnost da domaći zadatak učine interesantnim, što ima za cilj podsticanje stvarne motivacije učenika i izbjegavanje monotonih aktivnosti koje ne donose prave vaspitno-obrazovne efekte.

Ponekad se dešava da učenici nisu stigli da završe cijeli zadatak tokom časa i zato im je potrebno dodatno vrijeme kod kuće. U takvim situacijama od velikog je značaja da li se učenici mogu sami izboriti sa zadatkom ili im je ipak potrebna pomoć učitelja.

Učitelji domaći zadatak zadaju iz više razloga, pretežno je to potreba da se uvjere da li su učenici razumjeli nastavni sadržaj i jesu li usvojili potrebne vještine, primjena prethodno usvojenih znanja koje će im biti potrebne za dalji rad, stvaranje potrebe za korišćenjem različitih izvora informacija kako bi stekli neophodne vještine i slično (Blazer, 2009).

U Pedagoškoj enciklopediji se navodi da po sadržaju domaći rad može biti usmjeren na više različitih komponenata, poput učvršćivanja u nastavi stečenih znanja i vještina ili na pripremanje učenika za usvajanje novih znanja u nastavi. Glavni tipovi za dalje vođenje procesa usvajanja započetog u nastavi su:

- Zadaci za memorisanje (najjednostavniji su, zahtijevaju logičko učenje i reprodukciju onoga što se u nastavi čulo).
- Zadaci za uvježbavanje (gramatički i pravopisni zadaci u nastavi jezika).
- Zadaci za primjenu znanja (posmatranja, praktični radovi).

- Zadaci za proširivanje i produbljivanje znanja (ovakvi zadaci podrazumijevaju više samostalnosti. Mogući su samo ako su učenicima dostupni odgovarajući izvori).
- Zadaci za stvaralačku primjenu znanja na nove situacije (ovakvi zadaci obuhvataju rješavanje problema, konstruktivne zadatke, kreativne radove is sl.) (Pedagoška enciklopedija 1, 1989:147).

Tihomir Prodanović i Radisav Ničković (1974) ističu sljedeće vrste domaćih zadataka:

- Pripremni domaći zadaci (primjenom ovakvih zadataka učenici se pripremaju za uspješniji i dalji rad).

Ovaj tip domaćih zadataka se, prema Nikoliću (1992), svodi na učeničku razmjenu mišljenja, pri čemu nastavnik daje uputstva i dodatna objašnjenja.

Nikolić, (1992) ističe smjernicu kako bi se učenici bolje pripremili za izvršenje određenog zadataka kod kuće. Na primjer: „Spremite se za analiziranje književnog djela“. Nikolić (1992) smatra da ovakav pristup predstavlja bezbroj drugih zahtjeva koje učenike mogu zbuniti. Osim toga, pomenuti autor, ističe konkretizaciju koja će učenicima olakšati posao kada je u pitanju obavljanje domaćeg zadatka, na primjer: „Spremite se da obrazložite svoj umjetnički doživljaj pripovjetke (utiske, osjećanja, misli, raspoloženja...)“. Ovakav pristup, ističe Nikolić (1992) skreće učenicima pažnju na najbitnije elemente i to na način koji ih podstiče i motiviše.

Kada je u pitanju nastava gramatike, Nikolić (1992) ističe pripremne domaće zadatke kao posebno prikladne za izazivanje govornih situacija i obezbjeđivanje iskaza koji su pogodni za upoznavanje jezičkih pojmova i pojava (Nikolić, 1992).

- Dopunski domaći zadaci (učenici dopunjuju i proširuju svoje znanje novim podacima).
- Kontrolni domaći zadaci (u funkciji vršenja kontrole znanja, navika i umijjenja).
- Korektivni domaći zadaci (u funkciji otkrivanja i otklanjanja grešaka u stečenom znanju, umijjenju ili navikama).
- Kreativni domaći zadaci (od učenika zahtijevaju stvaralački rad).
- Diferencirani domaći zadaci (pružaju mogućnost učenicima da izaberu i pronađu vrstu

zadataka koju učenici prihvataju).

- Fakultativni domaći zadaci (pružaju mogućnost učenicima da zadovolje svoja interesovanja pružajući im mogućnost samostalnog izbora (ovakav tip domaćeg zadataka je neobavezan).

Ne tako često se učenicima zadaju i istraživački zadaci koji podrazumijevaju traženje informacija i korišćenje različitih medija. U takve zadatke su vrlo često uključeni roditelji, bez čije pomoći učenici ne bi mogli istražiti ono što se od njih traži.

Roditelji mogu pomoći učenicima da nauče kako efikasno pretraživati i filtrirati relevantne informacije, kao i kako ocijeniti pouzdanost određenog izvora. Takođe, roditelji mogu pružiti pomoć u razumijevanju kompleksnih pojmova na koje učenici mogu naići tokom traženja informacija. Veoma je važno da roditelji pruže adekvatnu pomoć, a ne i da preuzmu zadatak umjesto njih. Cilj ovakvog domaćeg zadatka jeste podsticanje samostalnosti učenika, razvoj vještina istraživanja, pravilno rasuđivanje, traženje informacija kao i razvijanje radoznalnost i probuditi istraživački duh kod učenika.

1.3. Vremensko trajanje domaćeg zadatka

S obzirom na različite vrste domaćih zadataka „*Nacional Education Association*”¹ preporučuje optimalno vrijeme koje je namijenjeno za izvršavanje domaćeg zadatka, bolje poznato kao “pravilo 10 minuta” (Vatterot, 2009).

Ovo pravilo podrazumijeva predviđeno vrijeme za izradu domaćeg zadatka na osnovu principa od 10 minuta po razredu.

Naime, učenici prvog i drugog razreda bi trebalo da potroše 10 odnosno 20 minuta za izvršavanje svojih školskih obaveza kod kuće, dok za učenike od trećeg do šestog razreda vrijeme koje je preporučeno je između 30 i 60 minuta (Vatterot, 2009).

¹ Nacionalno udruženje za obrazovanje u Sjedinjenim Državama; dobrovoljno udruženje nastavnika, administratora i ostalih nastavnika povezanih s osnovnim i srednjim školama te fakultetima i univerzitetima.

U Sjedinjenim Američkim Državama, škole vrlo često primjenjuju cjelodnevni boravak gdje se učenici zadržavaju u školi tokom većeg dijela dana. Ovakav pristup podrazumijeva više vremena za nastavu i komunikaciju sa učiteljem. S obzirom na to učenici imaju više prilika za učenje i rad na zadacima dok su još uvijek u školi.

U poređenju sa time, u mnogim drugim zemljama svijeta učenici provode manje vremena u školi. Na primjer, u Crnoj Gori vrijeme koje učenici provedu u školi je oko tri sata. To znači da imaju manje vremena za direktnu komunikaciju s učiteljima i da se manje vremena posvećuje nastavi i drugim školskim aktivnostima u odnosu na školske sisteme sa cjelodnevnim boravkom.

Trautwein i drugi (2006) navode da učenici koji posvećuju više vremena radeći domaće zadatke nisu nužno bolji učenici. Dalje, Trautwein i saradnici (2006) ističu da to može biti posljedica njihovog problema sa koncentracijom, motivacijom ili poteškoćama sa nastavnim gradivom. Takođe, pomenuti autori zaključili su da nivo truda koji učenici ulažu u domaće zadatke nije nužno povezan sa vremenom koje im je potrebno da ih završe (Trautwein i et al., 2006).

Nekim učenicima nije potrebna velika količina vremena za obavljanje domaćeg zadatka zbog brze sposobnosti učenja, visokih kognitivnih vještina ili prethodnih znanja, ističu Trautwein i saradnici (2007). S druge strane, drugi nemaju toliku upornost i često ostavljaju nedovršene domaće zadatke, zaključuju Flunger i saradnici (2015).

U istraživanju Rosario i saradnika (2015) pokazalo se da učenici ženskog pola provode više vremena radeći domaće zadatke, u odnosu na učenike muškog pola (Rosario et al., 2015). Ovu tvrdnju potvrđuju i Trautwein i saradnici (2007) u svojim istraživanjima.

Xu (2010) dodaje, da kvalitet upravljanja vremenom (nivo angažovanja i pažnje), kada su u pitanju domaći zadaci, imaju pozitivan uticaj na uspjeh učenika i njihova obrazovna postignuća. Stoga, Xu (2010) ističe da bismo povećali količinu domaćih zadataka koje učenici obavljaju, neophodno je istaći prioritet koji se odnosi na efikasnost i efektivnost načina na koji učenici organizuju i koriste svoje vrijeme, nego količini vremena koje potroše na svoje školske obaveze (Xu, 2010).

Ovdje moramo naglasiti da je veoma važno da otkrijemo i razumijemo kakav pristup imaju učenici pri izradi domaćeg zadatka, koje zadatke dati pojedincu kako bi pokrenuli produktivnost i motivaciju kod svakog učenika.

1.4. Svrha, prednosti i nedostaci domaćih zadataka

O važnosti i svrsi domaćih zadataka u nižim razredima osnovne škole vode se brojne polemike. Pojedini domaće zadatke smatraju nezaobilaznim segmentom vaspitno-obrazovnog procesa, dok drugi negiraju pozitivne efekte domaćih zadataka i navode moguće posljedice koje one imaju, pogotovo za učenike nižih razreda osnovne škole.

Teoretičari tvrde da domaći zadaci imaju svrhu, odnosno da pozitivno utiču na učenikov uspjeh, da se taj rad pokazao vrlo korisnim u postizanju vaspitno – obrazovnih ishoda, uprkos tome što ponekad ometa učenike u slobodnim aktivnostima (Songsirisak i Jitpranee, 2018). S druge strane, Težak (1996) preporučuje izostanak domaćeg zadatka. Marzano, Pickering i Pollack (2006) preporučuju zadavanje domaćeg zadatka s vremena na vrijeme kada su u pitanju niži razredi osnovne škole.

Jensen (2013) smatra kako treba razmisliti o cilju zadavanja domaćeg zadatka, ako je to u cilju zapošljavanja učenika da tek tako nešto rade, onda ga ne treba zadavati (Jensen, 2013). Glasser (1994) smatra da je domaći zadatak neka vrsta prisile, dok Mijatović (1999) govori o posljedicama preopterećenosti učenika i obavezama koje su daleko iznad učenikovih psihofizičkih sposobnosti.

Od velikog je značaja da se domaći zadatak zadaje u svrsi vježbanja sa već upoznatim gradivom. (Marzano et al., 2006). Domaći zadatak može biti zadan i na način provjere već usvojenog gradiva sa časa kako bi učitelj dobio pouzdane informacije šta su učenici savladali na času, u tom slučaju nije krucijalno da učenici do tančina savladaju određeno gradivo. Ove dvije strategije imaju mogućnost da učenici povećaju svoje razumijevanje vezano za nastavni sadržaj (Marzano et al., 2006).

Cooper et al. (2006) definitivno domaći zadatak gledaju sa pozitivnog aspekta i ističu kako domaći zadatak razvija pozitivan stav i svoj identitet u pozitivnom smislu. Cooper i saradnici (2006) naglašavaju da domaće zadatke treba posmatrati iz dva ugla, edukativnog i needukativnog, ali značajnog ugla. Edukativni ugao predstavlja vježbanje, odnosno, ponavljanje već naučenog nastavnog sadržaja dodatnim zadacima i vježbanjem kod kuće (Cooper et al., 2006), dok pod needukativnim uglom smatraju komunikaciju između učenika i roditelja.

Iako se edukativan aspekt često stavlja u prvi plan, ne treba zanemarivati ni važnost needukativnih razgovora između roditelja i učenika koji grade bliskost i povjerenje. Takvi razgovori mogu imati dugoročan uticaj na emocionalno blagostanje učenika, razvoj komunikativnih vještina i značajne podrške roditelja. Pravilan balans između edukativnih i needukativnih aspekata može uticati na cjelokupan razvoj učenika i njegov napredak u učenju.

Blazer (2009) naglašava pozitivne i negativne strane domaćih zadataka. Prema njegovim riječima domaći zadaci imaju koristi u formiranju korisnih učeničkih navika. To podrazumijeva sposobnost planiranja vremena, razvoj strategija za rješavanje različitih zadataka, postavljanje ciljeva i precizno praćenje instrukcija, Blazer (2009). S druge strane, ističe da domaći zadatak može dovesti do emocionalnog i fizičkog umora, frustracija i isprljenosti kod učenika, što potencijalno može izazvati averziju prema domaćem zadatku (Blazer, 2009).

Početak 20. vijeka pojavljuje se pokret protiv domaćih zadataka koji je imao cilj ukidanja domaćeg zadatka kod učenika mlađih od 15 godina, dok bi se učenicima starijim od 15 godina domaći zadatak trebalo ograničiti na samo sat vremena (Vatterott, 2009).

Kohn (2007) ističe da ne postoji istraživanje koje bi pozitivno opravdalo uvjerenje da domaći zadatak gradi karakter i stvara dobre navike u učenju.

Corno i Xu (2004) ističu domaći zadatak kao obavezu u djetinjstvu. Dok učenici pišu domaći zadatak, zapravo se prisjećaju nastavnog sadržaja koji su prethodno savladali na času. Na taj način, ističu Corno i Xu (2004) prelistavaju sveske, radne sveske, udžbenike i ostale materijale kako bi pronašli odgovarajuće informacije o određenoj nastavnoj temi i što uspješnije obavili određene zadatke. Na taj način produbljuju svoje znanje, razvijaju radne navike i vježbaju koncentraciju (Corno i Xu, 2004).

Blazer (2009), kao i Sokol i Vrbošić (2013) su saglasni da domaći zadaci koji se zadaju u većini naših škola nisu korisni za učenike ukoliko učenici nisu ovladali potrebnim vještinama za njegovo izvršavanje kao i ako im je nejasno šta tačno treba da urade. Domaći zadatak u tom slučaju predstavlja samo gubitak vremena (Blazer, 2009). Preopširan domaći zadatak, kada ne uvažava potrebu individualizacije i kada nije u skladu sa mogućnostima učenika ima negativan uticaj, smatraju Jurčić i Klasnić, (2014).

Blazer (2009) smatra da putem domaćeg zadatka učitelj dobija vrlo malo informacija koliko su učenici naučili jer nikada ne mogu biti sigurni ko je sve učestvovao u izvršenju domaćeg zadatka (Blazer, 2009).

Glasser (2004) govori o važnosti da učitelji ne samo da bi trebali provjeravati domaće zadatke, već bi trebali učenicima dati i povratne informacije (Glasser, 2014).

Van Voorhinsova (2004) ističe da je svrha domaćih zadataka komunikacija između roditelja i učenika, djeteta i vršnjaka. Van Voorhins (2004) sugerira da bi bilo dobro da učitelj formira zadatke kako bi postigao komunikaciju. Domaći zadaci koji se zadaju kontinuirano informišu roditelje o tome šta njihovo dijete uči i kako napreduje (Van Voorhins, 2004).

Sušтина domaćeg rada za učenike jeste donošenje odluke kada će pisati rad, na koji način će pisati rad, gdje će pisati domaći rad, kao i hoće li ga uopšte pisati (Canter i Hausner, 2002). Upravo u tome se odlikuje pedagoški i didaktički aspekt domaćeg zadatka.

1.5. Uloga učitelja u zadavanju domaćih zadataka

Da bi savladavanje određenog gradiva bilo kvalitetno, učitelj ima veliku ulogu i odgovornost. Dobra organizacija učitelja, navike, sposobnosti i primjenjene metode su produkt svrsishodnog domaćeg zadatka.

Učiteljeva uloga kada je u pitanju zadavanje domaćeg zadatka je veoma značajna. Učitelj mora imati smisla za primjerenost i odmjerjenost kako bi zadatke prilagodio uzrastu i individualnim sposobnostima učenika (Mrkonjić, 2007).

Vatterott (2009) navodi da se učitelj treba osloniti na svoj instikt, uprkos svim istraživanjima. Mrkonjić (2007) smatra idealnim individualizovane domaće zadatke za sve učenike, ali ukoliko učitelji i nastavnici nemaju toliko vremena, poželjnim se smatra zadavati one tipove zadataka koje kod učenika mogu razviti mentalne sposobnosti i pozitivne osobine ličnosti (Mrkonjić, 2007).

Svakodnevno u školskoj praksi domaći rad je učenicima najdosadniji dio, oni često ne razumiju svrhu domaćeg rada i vrlo često ga rade mehanički, znajući da će u suprotnom

biti kažnjeni, najčešće lošom ocjenom (Glasser, 1994). Glasser (1994) rešenje pronalazi u zabavnom, smanjenom obimu i smislenijem domaćem zadatku za učenike.

Cooper (1989b) dijeli slično mišljenje i smatra da bi nastavnici trebali umjereno zadavati domaće zadatke kako ne bi preopteretili učenike, odnosno sugerira zadavanje „dva do četiri zadatka sedmično, dok svaki traje između 15-45 minuta” (Cooper, 1989b: 90).

Domaće zadatke treba kreirati na način da ih učenici mogu uraditi na osnovu rađenog u nastavi (Matijević i Radovanović, 2011). Takođe, poželjno je izbjegavati zadavanje zadataka koji se svode na učenje definicija i pravila napamet jer takvo učenje brzo blijedi iz pamćenja i ne podstiče razvijanje sposobnosti učenika (Matijević, Radovanović, 2011).

Učitelji bi trebali razmisliti o cilju domaćeg zadatka, to jest ne zadavati domaći zadatak kako bi se samo zaposlili učenici (Jensen, 1995).

Jensen (1995) ističe kako bi se domaći zadaci trebali smanjiti i učiniti svrsishodnijim (Jensen, 1995). Samostalnim radom i učenjem se mjeri vrijednost domaćeg zadatka (Đorđević i Potkonjak, 1988).

Vatterott (2009) ističe da se stav učitelja prema domaćem zadatku reflektuje i na njegove učenike (Vatterot, 2009).

Način na koji učitelj pristupa, komunicira, učiteljev entuzijazam, jasnoća i doslednost može oblikovati način na koji učenici doživljavaju domaći zadatak. Ovu konstataciju vrlo dobro objašnjava i Nikolić (1992) koji tvrdi da se stav učitelja prema domaćem zadatku odražava i na učenike posebno ako je zadat na brzinu, na samom kraju časa gdje se učenicima ne ostavlja dovoljno prostora za postavljanje dodatnih pitanja.

Od velike je važnosti da se domaći zadatak provjerava kako bi se smanjile tipične greške učenika i podstaklo ih se na usavršavanje (Težak, 1998). Zavisno od učiteljeve povratne informacije, ista može podstaći li unazaditi učenika (Vatterott, 2009).

Vatterott (2009) i dalje govori o važnosti povratne informacije. Ukoliko je domaći zadatak ocjenjen opisno, a ne brojčano, učenik će biti fokusiran na dalje napredovanje. Suprotno tome, kada je domaći zadatak ocijenjen samo brojčano, bez izgovorene riječi učitelja, ostavlja se utisak da je ista nebitna i nema nikakvog ohrabrenja za učenika (Vatterott, 2009).

Razni metodičari govore o tome kako domaći zadatak za učenike može biti izvor stresa i frustracija. Disbalans između školskih obaveza i slobodnih aktivnosti može dovesti do osjećaja preopterećenja. Učenici mogu doživjeti pritisak da ispune očekivanja svojih roditelja i nastavnika. Za roditelje domaći zadatak također može predstavljati stres. Oni žele da vide napredak svog djeteta i da im pruže podršku ali se i vrlo često susreću sa zahtjevima koji ponekad idu izvan njihovih sposobnosti ili vremenske mogućnosti.

Učitelji se također suočavaju sa izazovima, pronaći balans između potrebe učenika i potrebe roditelja s jedne, školskim obavezama i rasuđivanjem sposobnosti učenika sa druge strane.

Jasna komunikacija između učitelja, učenika i roditelja igra ključnu ulogu u smanjenju eventualne netrepeljivosti oko domaćeg zadatka koje mogu nastati, smatraju Marzano i saradnici (2006). Važno je da učitelj odredi, objasni i istraje u pružanju jasnih smjernica kako bi domaći zadatak podstakao uspjeh kod učenika (Marzano et al., 2006).

1.6. Pripremanje učenika za izradu domaćih zadataka

Pripremanje domaćeg zadatka nimalo nije lak posao za učitelje. Štaviše, domaći zadaci zahtijevaju širu koordinaciju i dogovor o tome šta se daje, kada se daje i u kojoj mjeri.

Uloga nastavnika je nezamjenjiva kada je u pitanju razvijanje „pedagoškog karaktera“ domaćih radova. Prema Jukić i saradnicima (1989) to je savjetodavna pomoć koja je ključna za izgrađivanje samostalnosti i kulture intelektualnog rada učenika. Davanje savjeta, poput: sređivanja bilježaka, čitanja, selektivnog ponavljanja i sl. u cilju postizanja boljih rezultata (Jukić et al., 1989).

Učitelj ima slobodu izbora kada je u pitanju zadavanje domaćih zadataka, koja će vrsta zadatka biti dominantna, kao i da li će domaćeg zadatka uopšte i biti (Jenjić i Mihailović, 2020). Svakako ono što je važno jeste da na zadavanje domaćeg zadatka utiču ishodi koji su proizvod rada na samom času (Jenjić i Mihailović, 2020).

Matijević i Radovanović (2011) ističu da učitelji domaći zadatak mogu zadati u svakom dijelu časa, zavisno od nastavnog sadržaja i metodičkog plana. Uprkos tome,

metodički je najlošija opcija zadati domaći zadatak u posljednjem minutu časa, a nerijetko to učitelji rade i poslije zvona jer, prema Nikoliću (1992) učenici smatraju da ono čemu je učitelj poklonio malo pažnje i vremena je kao takvo i beznačajno (Nikolić, 1992).

Pri kraju časa preporučuje se ponoviti šta je tačno učenicima zadato za domaći zadatak, navode Jenjić i Mihailović, (2020).

Učenici ne vole domaće zadatke koji se ne planiraju i zadaju spontano, na brzinu (Nikolić, 1992). Od načina zadavanja zadatka i stepena pripremljenosti zavisice i krajnji uspjeh, ističe Nikolić (1992).

Pomenuti autor tvrdi da je značajno bolje učenicima domaći zadatak zadati u sredini časa, pa čak i ranije nagovještavati kakav će to domaći zadatak biti i postupno davati uputstva i objašnjenja i težiti da se važniji zahtjevi zabilježe u sveskama (Nikolić, 1992). Učenicima se mogu uručiti i papirići na kojima će se detaljno objasniti način izrade domaćeg zadatka, kao i načini uz pomoć kojih mogu riješiti moguće poteškoće (Jukić i sur., 1989).

Sokol i Vrbošić (2017) ističu nekoliko zaključaka:

- Domaći zadatak mora imati svoju svrhu (vježbanje, ponavljanje, utvrđivanje gradiva...)
- Individualnim pristupom treba motivisati učenike kako bi bili što odgovorniji prema radu i školskim obavezama.
- Dati učenicima mogućnost izbora kada je u pitanju rješavanje domaćeg zadatka (zavisno od željenog cilja, mogućnosti i stepena motivacije).
- Učitelj učenicima predlaže provjeru usvojenog znanja na određenim zadacima, pruža im mogućnost izbora, obim i kvalitet zadataka na kojima će potvrditi i provjeriti njihovo znanje.
- U nastavnom procesu treba koristiti različite oblike i metode rada koje bi podstakle učenike da se aktivno uključe u usvajanje znanja tokom nastavnog časa.
- Sadržaj koji je planiran za rješavanje tokom nastavnog časa bi se i trebao savladati na samom času. Ukoliko učenici ne uspiju završiti planirani sadržaj, moraju ga završiti kod kuće, a na sljedećem času je učitelj u obavezi dati povratnu informaciju učeniku o uspješnosti njegovog rada.

- Kada podstičemo aktivni rad učenika tokom nastavnog časa, olakšavamo im obaveze kod kuće, podstičemo njihovu unutrašnju motivaciju, razvijamo samostalnost, gradimo povjerenje u sopstvene sposobnosti i činimo nastavu djelotvornijom.
- Učenicima treba omogućiti da grade sopstveni put prema uspjehu, jer ih na taj način osposobljavamo za nepristrasno procjenjivanje sebe (Sokol i Vrbošić, 2017).

1.7. Shvatanja o funkciji domaćih zadataka

Uvijek je bilo teoretičara i praktičara koji su bili zagovornici da je bez domaćeg zadatka uspješnost nastave neshvatljiva. U drugu ruku, oni suprotnog mišljenja bili su na strani nastave koja nije obavezno zahtijevala domaće zadatke.

Pristalice domaćeg zadatka ističu razvijanje odgovornosti i svjesnost obaveza, kao i da se radom kod kuće učenici navikavaju na samostalni rad (Sokol, 2005).

Trautwein i Köller, (2003) ističu da izvršavanje domaćeg zadatka predstavlja dodatno vrijeme vježbanja i učenja kod kuće i u tome pronalaze opravdanje (Trautwein i Köller, 2003).

Konkretno, u SAD-u domaći zadatak je glavni aspekt obrazovanja (Vučeljić i Čabrilo, 2008). Kada učenici dođu do srednje škole, domaći zadaci su već postali uobičajena rutina (Vučeljić i Čabrilo, 2008). Nastavak učenja kod kuće je prvi razlog zbog čega se domaći zadaci zadaju, smatraju Vučeljić i Čabrilo, (2008).

Učenicima do osamnaeste godine života škola oduzima samo 13% vremena (mnogo manje od vremena koje učenici provedu gledajući televiziju) i zbog toga domaći zadatak smatraju neophodnim (Vučeljić i Čabrilo, 2008).

Prilikom zadavanja domaćeg zadatka, važno je da učitelji osiguraju težinu i prilagode sadržaj učeničkim sposobnostima i uzrastu, uz propratne jasne instrukcije (Jenjić i Mihajlović, 2020). Domaći rad može biti u funkciji sticanja i produbljivanja znanja, ali i biti prepreka u učenju, smatraju Jenjić i Mihajlović, (2020).

Najznačajniju didaktičku funkciju domaćih zadataka, prema riječima Nikole

Potkonjaka, predstavlja razvoj sposobnosti za samostalan rad i učenje, kao i razvijanje navika redovnog, planiranog i fokusiranog učenja (Đorđević i Potkonjak, 1988).

Kovačević (2013) ističe da je osmogodišnje dijete u stanju da prepisuje sa table i rješava komplikovanije zadatke, ali ne dugotrajne zadatke (Kovačević, 2013).

Veliki broj stručnjaka ne podržava zadavanje domaćih zadataka u školama, jer smatraju da one nisu korisne ni za učenike koji ne razumiju gradivo, niti za one koji su savladali određeno gradivo i stekli potrebne vještine.

Prema Sokolu i Vrbošiću (2013) domaći zadaci se percipiraju kao beskorisni za prethodno pomenute grupe učenika (Sokol i Vrbošić, 2013).

Van Voorhins, (2004) smatra da je „domaći zadatak zadat u političke svrhe kada je potrebno na osnovu politike škole, udovoljiti školskoj zajednici“ (Van Voorhis, 2004: 28).

Vladimir Poljak (1970) ističe da i „danas postoje različiti stavovi u vezi domaćih zadataka koji idu u dvije različite krajnosti, poput onih da se potpuno ukinu i uvede dopunski rad u školi, kao i da se oni potencijalno zadrže samo na principu dobrovoljnosti učenika nastavnika, da se ukinu samo za vrijeme praznika i odmora, ali da se svakako zadrže samo u smanjenom obimu i, konačno da ih je potrebno nadalje zadržati u određenom obimu, ali neprestano mijenjajući njihov sadržaj i način rada“ (Poljak, 1970: 187–188).

Kohn, (2007) smatra da nema argumenata kojima bi se utvrdila povoljnost domaćeg zadatka u osnovnoj školi, to jest kako ni jedno istraživanje nije argumentovalo tvrđenje da domaći zadatak gradi karakter ili stvara dobre navike učenja (Kohn, 2007).

Domaći rad ima svoju edukativnu i vaspitnu vrijednost, međutim postoje i argumenti koji dovode u pitanje zadavanje zadataka za rad kod kuće. Iz ovoga svakako možemo zaključiti da je riječ o osjetljivom i zanimljivom pitanju koje se može i dalje teorijski razmatrati.

1.8. Ocjenjivanje domaćeg zadatka

Ocjenjivanje znanja učenika podrazumijeva praćenje, procjenjivanje, provjeravanje i vrednovanje znanja učenika (Pravilnik o načinu ocjenjivanja učenika u osnovnoj školi, Sl. list CG, br. 12/2018).

Umjesto brojevima, za učenike prvog ciklusa predviđeno je opisno ocjenjivanje u nekoj od kategorija: djelimično postignut, uglavnom postignut, postignut u cjelini. Učenička postignuća iz svih predmeta vrednovana su na kraju svakog tromjesečja jednom od četiri ponuđene varijante opisne ocjene: djelimično postignut, uglavnom postignut, postignut u cjelini i ističe se (Lalović, 2020: 60).

Mnogi roditelji se trude da opisne ocjene prevedu u numeričke iako to nije svrha opisnog ocjenjivanja. Roditelji moraju shvatiti da su opisne ocjene koristan alat za razumijevanje potreba svoje djece i osnova za podršku njihovom obrazovanju. Zbog čega je učenike bolje ocjenjivati opisno, ističu Havelka, Hebib i Baucal (2003).

Pomenuti autori opisno ocjenjivanje smatraju boljim iz brojnih razloga. Naime, opisna ocjena se usmjerava na vrednovanje postignuća učenika umjesto samih učenika, pružajući im vrijedne informacije o njihovim dobrim stranama. Osim toga, opisna ocjena ne svrstava učenike u kategorije, već im omogućava bolje razumijevanje sopstvenog napretka, pokazujući im trenutni status u odnosu na očekivane ishode (Havelka et al., 2003).

Glavni cilj opisne ocjene nije samo konstatovanje trenutnog znanja, već i pružanje smjernica za dalje korake, kao i način na koji učenici mogu unaprijediti svoje učenje kako bi što bolje postigli predviđene ishode, objašnjavaju Havelka, Hebib i Baucal (2003).

Ocjenjivanje je sastavni dio svakog nastavnog predmeta. Učitelj mora voditi bilješke o tome da li učenici redovno pišu domaći zadatak (Mattes, 2007).

Nastavnikovo interesovanje i angažovanje u fazi pregledanja, vrednovanja i ispravljanja domaćeg rada Nikolić (1992) smatra veoma važnim. Nastavnikovu funkciju kontrole i vrednovanja mogu izvršavati i učenici, ističe Nikolić (1992).

Metodički, provjeri i pregledu domaćeg zadatka pristupa se na samom početku časa (uvodnom dijelu). Provjeri se, ističe Nikolić (1992), pristupa analitički. To podrazumijeva

da učitelj treba da pita učenike da li su uradili domaći zadatak i na kakave su poteškoće naišli. Ukoliko je više učenika imalo poteškoće ili nisu bili u stanju da riješe zadatak, nastavnik mora da objasni taj zadatak i da zahtijeva da se on uradi na narednom času (Nikolić, 1992).

Nikolić (1992) ističe i način na koji se može izvršiti kontrola domaćeg zadatka. Nekad je to samo brzinski pregled, dok u većini slučajeva domaći zadatak treba detaljno provjeriti, a poželjno bi bilo, ističe Nikolić (1992) da takav pregled bude češći.

U slučaju da učenik tri puta za redom ili više od toga ne napiše domaći zadatak, učitelj mora obavijestiti roditelje o tome, kao i upisati negativnu ocjenu, smatra Mattes (2007). Nikolić (1992) smatra da domaći rad učenika ne treba ocjenjivati, već treba da se vrednuje kao komponenta cjelokupnog rada i odnosa učenika prema predmetu.

Nikolić (1992) u svojoj metodici maternjeg jezika ističe važnost da učitelj povremeno (obično u svakom tromjesečju) skupi sveske učenika i pregleda ih kod kuće kako bi stekao cjelokupni utisak o pojedincu, takođe predlaže prikaz ocjene o urednosti i pismenosti domaćeg rada (Nikolić, 1992).

Da bi ocjena imala pozitivan uticaj na učenike, ona, prema Zoranu Laloviću (2020) mora biti:

- **Iskazana razumljivim jezikom**, što podrazumijeva informacije koje su učeniku važne, u vezi toga koliko je postigao i šta treba da uradi kako bi u cjelini ostvario zahtijevane ishode.
- **Ocjena treba da bude afirmativna i podsticajna**, što znači da ne treba zanemarivati motivacionu ulogu. Ocjena otvara perspektivu, ne konstatuje stanje.
- **Odražava predviđene elemente ocjenjivanja**, opisuje postignuće učenika po svim predviđenim elementima praćenja i ocjenjivanja učenika.
- **Ocjena se mora oslanjati na ranije utvrđene kriterijume ocjenjivanja.**
- **Ocjena je instruktivna**, što znači da se jasno moraju odrediti sljedeći koraci kako bi se unaprijedilo učenje kod učenika, ističe Lalović (2020).

2. RODITELJI I DOMAĆI RADOVI UČENIKA

Najvažnije pitanje za sve učenike nižih razreda osnovne škole čim dođu iz škole jeste: „Šta imaš za domaći zadatak?“. Interesovanje roditelja za uslove rada, zadatke, i obaveze u školi koje se tiču njihove djece, ima veliki pedagoški potencijal.

Domaći zadatak ponekad zna biti nerazumljiv i pretežak za učenike. U tom slučaju djeci najčešće pomažu roditelji koji često nisu dovoljno kompetentni da na adekvatan način pomognu svojoj djeci. Adekvatan način podrazumijeva da roditelji ne rade domaće zadatke umjesto svoje djece, već da im pojasne ukoliko je to neophodno. U takvim situacijama dolazi do nezadovoljstva, a vrlo često i suza.

Bognar i Matijević (2002) kao subjekte vaspitno-obrazovnog rada spominju nastavnike, učenike i roditelje i ističu da se vaspitno-obrazovni proces odvija zbog učenika. U njihovoj Didaktici ističu da učenik treba sam da se potruži i nauči (Bognar i Matijević, 2002). Svakako, učitelj taj proces učenja organizuje, a u njemu učestvuju i roditelji (Bognar i Matijević, 2002). Zapažanja i primjedbe roditelja imaju veliki uticaj na vrednovanje procesa vaspitanja i obrazovanja. Očevi i majke su u mogućnosti da procijene neke od doprinosa različitih oblika vaspitno-obrazovnog djelovanja i stoga predstavljaju važan faktor u tom procesu (Bognar i Matijević, 2002), a ovdje ih naglašavamo jer učestvuju u izradi domaćih zadataka.

Pozitivne emocije kod učenika razvijaju se uz aktivnu podršku roditelja, posebno kod djece mlađeg školskog uzrasta, smanjuje im se emocionalni stres, bolje uče i podnose odvojenost od kuće (Epstein, 1995).

Blazer (2009) ističe da bi roditelji, u određenoj mjeri, trebali biti uključeni u izradu domaćeg zadatka. Oni bi trebali nadgledati rješavanje domaćeg zadatka, ponuditi pomoć, ukoliko je to potrebno, ali ne i rješenje na postavljeni problem (Blazer, 2009)

Trautwein, Ludtke, Schnyder i Niggli, (2006) smatraju da ako dijete ne izrazi želju za pomoć oko domaćeg zadatka, roditelj se ne bi trebao nametati, jer pružanje nepoželjne pomoći može negativno uticati na motivaciju i potrebu da samostalnošću prilikom izvršavanja domaćih zadataka (Trautwein, Ludtke, Schnyder i Niggli, 2006).

Isto tako, ističe Blazer (2009), njihova je uloga da djetetu omoguće kvalitetno, podsticajno i dobro opremljeno okruženje prilikom rešavanja domaćeg zadatka (Blazer, 2009). Pod povoljnim okruženjem, Glasser (1994) smatra prostor koji je dobro osvijetljen i tih, opremljen svim potrebnim alatima koje dijete treba da ima kako bi što bolje obavio svoje domaće zadatke (Glasser, 1994).

Mrkonjić (2007) ističe da je uloga roditelja složenija kada dijete krene u školu nego li je bila prije toga. U tom smislu ističe da su roditelji važna karika kada je u pitanju razvoj njihovog djeteta, njegovog/njenog obrazovanja, kao i izvršavanje školskih obaveza (Mrkonjić, 2007).

U skladu sa istraživanjem Mrkonjića iz 2007. godine, podrška roditelja u vezi sa izvršavanjem domaćih zadataka se može ispoljiti na različite načine:

- Roditelj može demonstrirati svom djetetu ispravan pristup rješenju određenog zadatka kroz konkretan primjer;
- Roditelj može učestovati u traženju odgovora, ohrabrivati dijete i podstaknuti odnosno, pohvaliti ga kada pronađe rješenje, prema Mrkonjić (2007).

Svako dijete ima jedinstven put razvoja i tempo učenja. Očekivanja roditelja bi trebala biti prilagođena sposobnostima, interesima i karakteru svakog djeteta. Umjesto da djecu upoređuju sa drugom djecom, roditelji bi trebali podržavati svoju djecu u razvijanju njihovih talenata kako bi postigli svoj puni potencijal.

2.1. Uloga roditelja u izradi domaćeg zadatka učenika

Roditelje treba smatrati ključnim partnerima u postizanju najboljih rezultata kod učenika (Jukić i et al., 1998).

Neprekidna saradnja s roditeljima treba biti usmjerena ka pružanju neophodnih uputstava i informacija kako bi se postigao napredak u radu (Jukić i sur. 1998).

U kreiranju svakodnevnog rasporeda i uspostavljanju ravnoteže između odmora i učenja unutar porodice, roditelji imaju izuzetno važnu ulogu (Jukić i et al., 1998).

Njihova zajednička inicijativa da se vrijeme pravilno organizuje omogućava učenicima da razviju dobre navike, istraže svoju znatiželju i usvoje autentične životne vrijednosti, prema Jukić i sur., (1998).

Canter (2002) smatra da djeca koja nemaju podršku od strane roditelja osjećaju nesigurnost i nedostatak motivacije kada je u pitanju izvršavanje školskih obaveza.

Di Pietro (2009) ističe da školske obaveze oduzimaju slobodno vrijeme učenicima, kao i roditeljima koje su od velike važnosti za djecu mlađeg uzrasta. Di Pietro (2009), smatra da djeci ne treba zadavati domaće zadatke tokom vikenda ili praznika jer kako on kaže “ djeca su umorna i nemotivisana, a svakodnevni ritam se gubi i rasteže” (Di Pietro, 2009: 46). Domaći zadatak djeca doživljavaju kao nepravdu, jer im uskraćuje osjećaj slobode koja je predviđena za odmor (Di Pietro, 2009).

S jedne strane, Canter (2002) govori o tome koliko je važna podrška i ohrabrenje roditelja kada je u pitanju izvršavanje domaćeg zadatka, dok s druge strane Kohn (2007) ističe da prevelika uključenost roditelja može izazvati negativne posljedice (Kohn, 2007).

Ramdass i Zimmerman (2011) ističu da domaći zadaci pomažu u razvoju učenika koji su samostalni i motivisani za učenje i posjeduju neophodne kognitivne i metakognitivne vještine koje im pomažu u napredovanju (Ramdass i Zimmerman, 2011).

Nažalost, postoji i tendencija koja prevazilazi grance u kojima roditelji preuzimaju odgovornost za školske obaveze koje su namijenjene učenicima. Kada domaći zadatak uradi roditelj umjesto svog djeteta, dešava se da dijete gubi šansu da vježba svoje sposobnosti, da uči i pokaže svoje razumijevanje za nastavno gradivo, ističe Di Pietro (2009). Takođe, ovakvim pristupom se ugrožava cilj, podsticaj dječije samostalosti, samoizražavanje i razvoj kritičkog mišljenja (Di Pietro, 2009).

Jenjić i Mihajlović (2020) ističu da je dijete najbliže svome roditelju i da ga on najbolje razumije, zato je veoma važno da izabere način na koji će se posvetiti djetetu, pružiti mu podršku i u tome biti dosljedan.

Roditelji imaju značajnu ulogu u pružanju pomoći svojoj djeci (Burgić, Bikić, Bogilović, 2018).

Mnogi roditelji izražavaju frustraciju zbog čestih konflikata sa djecom koji su izazvani domaćim zadacima, Juul (2013) preporučuje da se izvršavanje domaćeg zadatka

prepusti onima za koje je i bila namijenjena, a to jesu učenici (Juul, 2013).

Određivanje dnevnog vremena kada će se pisati domaći rad se preporučuje jer se tako učenik podstiče da piše domaći rad, međutim Canter i Hausner (2002) iznose suprotno mišljenje. Pomenuti autori tvrde da ne bi trebalo određivati strogo određeno vrijeme tokom dana kada će se pisati domaći zadatak već smatraju da učeniti trebaju da budu fleksibilni u odabiru tog vremena predviđeno za izvršavanje školskih obaveza, kako bi prilagodili sve svoje individualne potrebe i želje (Canter i Hausner, 2002).

Učitelji treba da naglase roditeljima i da ih upute da radeći domaće zadatke umjesto učenika ne postižu pozitivne efekte, sve što se od njih zahtijeva jeste svakodnevno interesovanje, objasniti učeniku napisano u okviru zadatka, pokazati na koji način da dođe do rješenja, ukoliko to učenik zahtijeva, ohrabrivati ga u trenucima bezvoljnosti, pohvaliti ga kada uspješno obavi zadatak i obezbijediti mu odgovarajuće radno mjesto koje će biti motivisajuće za dijete koje će mu promijeniti odnos prema radu i da mu to mjesto za rad postane navika za obavljanje školskih obaveza (Canter i Hausner, 2002., Jukić i et al., 1989).

Kada se podrška neprekidno pruža i na adekvatan način, mogu se postići rezultati koji će inspirisati dijete da se uspješno izbori sa svojim školskim obavezama (Jenjić, Mihajlović, 2020).

2.2. Stavovi roditelja prema opterećenosti njihove djece domaćim zadacima

Neosporno je da roditelji pridaju važnost domaćem zadatku kao neizostavan dio obrazovanja, ali često ističu da ona nekad može imati nepoželjan uticaj kada je u pitanju porodičan život.

Ponekad, preteško gradivo dovodi do povećanog stresa i konflikata, ističe Kohn (2006).

Roditelji i dalje smatraju da je domaći zadatak aktivnost koja prati razvoj i napredovanje njihove djece. Nisu sigurni u vezi mišljenja kada je u pitanju da domaći zadatak njihovoj djeci ne donosi nikakve benefite ili izaziva velike poteškoće.

Ponekad smatraju da domaći zadatak može izazvati mržnju prema obrazovanju ukoliko nije zadan na pravi način ili u skladu sa interesovanjima individualaca, ali su sigurni da njihovim napornim radom mogu doprinijeti da domaći zadatak bude što efikasniji za lični rast i razvoj učenika, ističu Anwar, Khan i Fazal (2022) u svom istraživanju.

II. ISTRAŽIVAČKI DIO

1. Problem i predmet istraživanja

Domaći zadaci su tradicionalni dio vaspitno-obrazovnog procesa i svakodnevno se u nastavi koriste za produbljivanje znanja. Međutim, postavlja se pitanje da li i na koji način domaći zadaci utiču na postizanje vaspitno- obrazovnih ishoda i produbljivanje znanja kod učenika trećeg razreda osnovne škole, kao i da li postoje faktori koji mogu poboljšati ili otežati njihovu efikasnost.

Prema tome, problem istraživanja je neophodnost postojanja domaćih zadataka iz maternjeg jezika koji učenici mogu da urade samostalno kod kuće.

Predmet istraživanja u ovom radu su domaći zadaci u funkciji osamostaljivanja učenika, koliko roditelji i u kojoj mjeri pružaju pomoć djeci prilikom izrade domaćeg zadatka i koliko su djeca opterećena domaćim zadatkom. Opisaćemo na koji način učitelji pripremaju, vrednuju, planiraju i zadaju domaće zadatke iz maternjeg jezika u trećem razredu osnovne škole.

Prema tome, predmet istraživanja glasi „Domaći zadaci iz maternjeg jezika u trećem razredu osnovne škole“.

2. Cilj i zadaci istraživanja

Cilj ovog istraživanja je **utvrditi način na koji učitelji planiraju, pripremaju, zadaju i vrednuju domaće zadatke učenika u trećem razredu osnovne škole kao i utvrditi povezanost učešća roditelja sa izradom domaćih zadataka.**

Zadaci istraživanja su sljedeći:

1. Ispitati koji su doprinosi domaćih zadataka iz maternjeg jezika za unapređenje znanja učenika.
2. Ispitati na koji način učitelji planiraju i pripremaju domaće zadatke.

3. Ispitati u kom dijelu časa učitelji najčešće zadaju domaće zadatke učenicima.
4. Ispitati na koji način učitelji zadaju domaće zadatke, u usmenoj ili u pisanoj formi.
5. Ispitati na koji način učitelji vrednuju domaće zadatke.
6. Ispitati opterećenje učenika domaćim zadacima iz maternjeg jezika.
7. Ispitati u kojoj mjeri su roditelji uključeni u izradu domaćeg zadatka.

3. Hipoteze istraživanja

S obzirom na prehodno definisan cilj, hipoteze su sledeće:

Glavna hipoteza: Učitelji planiraju, pripremaju, zadaju i vrednuju domaće zadatke učenika u skladu sa aktuelnim metodičkim preporukama, a roditelji pružaju podršku djeci na adekvatan način. *Adekvatan način* podrazumijeva da roditelji ne rade domaće zadatke umjesto svoje djece, već im pojasne ukoliko je to potrebno.

U skladu sa definisanim zadacima istraživanja, sporedne hipoteze glase:

1. Pretpostavlja se da domaći zadaci imaju pozitivan doprinos na sticanje znanja učenika.
2. Pretpostavlja se da učitelji planiraju i pripremaju domaće zadatke učenika u skladu sa vaspitno-obrazovnim ishodima.
3. Pretpostavlja se da učitelji domaći zadatak zadaju na kraju časa.
4. Pretpostavlja se da učitelji domaće zadatke zadaju u pisanoj formi.
5. Pretpostavlja se da učitelji vrednuju domaće zadatke učenika na adekvatan način. *Adekvatan način podrazumijeva pregled svakog domaćeg zadatka i ukazivanje na dobre strane i greške koje se javljaju.*
6. Pretpostavlja se da učenici nisu opterećeni domaćim zadacima iz maternjeg jezika.
7. Pretpostavlja se da su roditelji adekvatno uključeni prilikom pomaganja djeci oko domaćih zadatka.

4. Metode, tehnike i instrumenti

U ovom istraživanju koristili smo metodu teorijske analize kao i deskriptivnu metodu.

Metodu teorijske analize koristili smo za proučavanje fundamentalnih pitanja i problema u istraživanju. Njome smo analizirali različita shvatanja o problemu i predstavili ih u teorijskim dijelu rada.

U istraživačkom dijelu rada primijenili smo deskriptivnu metodu uz pomoću koje smo pokušali otkriti postojeće stanje ovog istraživačkog problema.

Istaživačka tehnika koju smo koristiti u teorijskom dijelu rada je tehnika analize sadržaja. Ova tehnika podrazumijeva proučavanje dostupne literature. Izvori koje smo dominantno koristili jesu primarni i sekundarni. Tehnika koju smo koristiti u istraživačkom dijelu je tehnika anketiranja. Ovom tehnikom smo ispitali mišljenja, stavove, interesovanja i preference ispitanika. Osim adekvatnosti samog problema istraživanja, tehnika anketiranja ima veliku prednost koja pogoduje samom istraživanju, a jednu od glavnih prednosti izdvojićemo ekonomičnost primjene.

Još jedna tehnika koja će se koristiti u ovom istraživanju jeste tehnika skaliranja, gdje će ispitanicima biti ponuđeno da na numeričkoj skali iskažu svoje stavove.

Za potrebe ovog istraživanja osnovni instrument koji smo koristili je anketni upitnik koji je sastavljen od pitanja zatvorenog i otvorenog tipa i skalnih pitanja.

U ovom radu smo koristili smo i pitanja otvorenog tipa kako bi dobijeni odgovori bili što pouzdaniji.

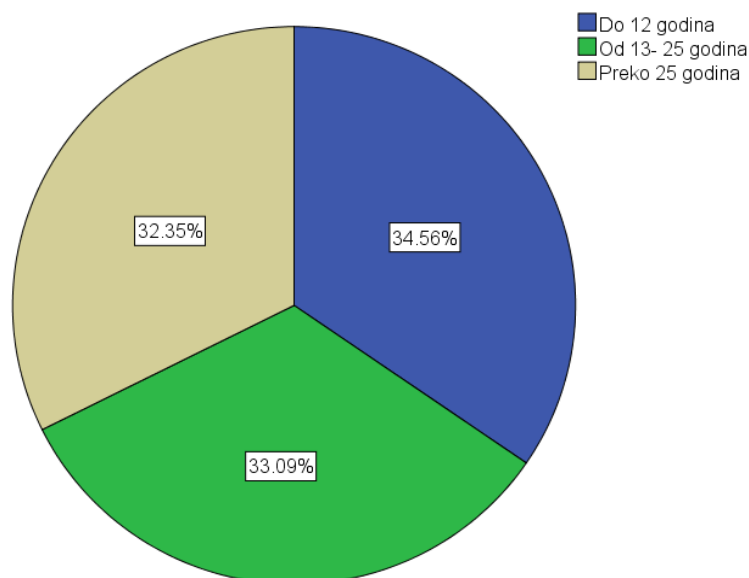
5. Uzorak ispitanika

Ovim istraživanjem ispitali smo učitelje i učiteljice trećih razreda osnovnih škola na teritoriji Crne Gore, a ponajviše iz primorskih opština (Budva, Bar, Kotor, Tivat). Ovo

istraživanje obuhvatilo je 136 ispitanika namjernog i prigodnog uzorka i na taj način ispitali postavljenu hipotezu. Takođe, anketirali smo i roditelje koji su nam dali odgovore na pitanja koliko su njihova djeca opterećena, kakvi su njihovi stavovi i na koji način im pružaju pomoć prilikom izrade domaćih zadataka iz maternjeg jezika. Takođe, ovaj uzorak je obuhvatio 136 roditelja iz prethodno pomenutih opština primorske regije. Obije ankete sprovedene su anonimno.

Vodili smo računa o integritetu i odgovornosti prilikom sprovođenja ovog istraživanja. To uključuje zaštitu prava i dobrobit ispitanika i poštovanje svih relevantnih zakona i regulativa. Podaci ovog istraživanja su se koristili na odgovoran i transparentan način.

Na grafikonu broj 1. je prikazana struktura uzorka, prema radnom iskustvu učitelja. Od 136 učitelja, vidimo da je 47 njih koji imaju do 12 godina radnog staža (34,6%), 45 njih koji imaju od 13 do 25 godina radnog staža (33,1%) i 44 njih koji imaju preko 25 godina (32,4%).



Grafikon br. 1. *Raspodjela frekvencija prema radnom iskustvu učitelja u školi.*

6. Obrada rezultata istraživanja

Nakon prikupljanja podataka, pristupljeno je njihovoj statističkoj obradi, uz upotrebu SPSS 16.0. paketa (Statistic Packet for Social Science version 16.0).

Za obradu podataka korišćeni su relativni brojevi, i to procenti kao pokazatelji strukture neke pojave i frekvencije. Rezultati su iznijeti tekstualno i tabelarno. Primjenjivani su statistički postupci za obradu podataka koji najviše odgovaraju prirodni distribucije dobijenih podataka i metodološkoj koncepciji istraživanja, a to su: mjere deskriptivne statistike (frekvencije i procenti) i Hi-kvadrat test nezavisnosti.

III. INTERPRETACIJA REZULTATA ISTRAŽIVANJA

U ovom dijelu istraživanja prikazani su rezultati do kojih smo došli našim istraživanjem.

S obzirom na postavljene sporedne hipoteze istraživanja, u nastavku rada biće prikazane frekvencije i procenti odgovora ispitanika na pitanja iz anketnog upitnika. Na pitanja je odgovorilo 136 učitelja i učiteljica trećih razreda osnovnih škola, a njihovi odgovori su prikazani u narednim tabelama.

Tabela br.1. *Doprinosi domaćih zadataka trajnosti znanja.*

<i>Po vašem mišljenju koji je najveći doprinos domaćih zadataka?</i>		Frekvencija	Procenat
Validno	U potpunosti sam saglasan/a	93	68.4
	Djelimično sam saglasan/a	34	25.0
	Nisam siguran/a	4	2.9
	U potpunosti nisam saglasan/a	5	3.7
	Ukupno	136	100.0

Učitelji su imali priliku da odaberu jedan od ponuđenih odgovora u zavisnosti od njihovog stepena slaganja sa tvrdnjom da domaći zadaci doprinose trajnosti znanja. U skladu s tim, primjećujemo da 68,4% učitelja smatra da domaći zadaci doprinose trajnosti znanja. Vidimo da se 25% učitelja djelimično slaže sa navedenom tvrdnjom, dok samo 3,7% učitelja u potpunosti nije saglasno sa ovom tvrdnjom. Dakle, možemo zaključiti da veći broj ispitanih učitelja smatra da domaći zadaci nisu samo rutinski dio posla, već zaista smatraju da domaći zadaci imaju pozitivan doprinos za učenike, u smislu trajnosti njihovog znanja.

Tabela br.2. Doprinosi domaćih zadataka ocjenama.

Po vašem mišljenju koji je najveći doprinos domaćih zadataka? [Doprinosi boljim ocjenama]		Frekvencija	Procenat
Validno	U potpunosti sam saglasan/a	53	39.0
	Djelimično sam saglasan/a	69	50.7
	Nisam siguran/a	5	3.7
	Djelimično nisam saglasan/a	5	3.7
	U potpunosti nisam saglasan/a	4	2.9
	Ukupno	136	100.0

Kao što vidimo iz prethodne tabele, 39% učitelja je u potpunosti saglasno sa tvrdnjom da domaći zadaci doprinose boljim ocjenama. Takođe, imamo 50,7% učitelja koji su djelimično saglasni sa tvrdnjom da domaći zadatak doprinosi boljim ocjenama, a samo 2,9% učitelja u potpunosti nije saglasno sa tom tvrdnjom. Dakle, na osnovu dobijenih odgovora, možemo zaključiti da većina ispitanih učitelja smatra da domaći zadatak doprinosi boljim ocjenama. Bitno je voditi računa da domaći zadaci zadovoljavaju potrebe učenika za učenjem, jer se u tom slučaju povećavaju i njihova obrazovna postignuća

Tabela br. 3. Doprinosi domaćih zadataka podsticanju ljubavi prema maternjem jeziku.

Po vašem mišljenju koji je najveći doprinos domaćih zadataka? [Doprinosi podsticanju ljubavi prema maternjem jeziku]		Frekvencija	Procenat
Validno	U potpunosti sam saglasan/a	70	51.5
	Djelimično sam saglasan/a	48	35.3
	Nisam siguran/a	13	9.6
	U potpunosti nisam saglasan/a	5	3.7
	Ukupno	136	100.0

Ispitali smo učitelje da li se slažu sa tvrdnjom da domaći zadaci doprinose podsticanju i razvijanju ljubavi prema maternjem jeziku. Naime, 51.5% učitelja je u potpunosti saglasno sa navedenom tvrdnjom, 35,3%, njih 3,7% u potpunosti nisu saglasni sa datom tvrdnjom. Zaključujemo da većina naših ispitanika zaista smatra da domaći

zadaci doprinose ljubavi prema maternjem jeziku. Domaći zadaci mogu pomoći učenicima da razumiju važnost maternjeg jezika i pokrenu ljubav prema čitanju.

Tabela br. 4. Doprinosi podsticanju kreativnosti.

<i>Po vašem mišljenju koji je najveći doprinos domaćih zadataka? [Doprinosi podsticanju kreativnosti]</i>		Frekvencija	Procenat
Validno	U potpunosti sam saglasan/a	87	64.0
	Djelimično sam saglasan/a	36	26.5
	Nisam siguran/a	8	5.9
	U potpunosti nisam saglasan/a	5	3.7
	Ukupno	136	100.0

Kada je u pitanju tvrdnja da domaći zadaci doprinose podsticanju kreativnosti kod učenika, možemo primijetiti da je 64% učitelja saglasno sa ovom tvrdnjom. Imamo 26,5% učitelja koji su djelimično saglasni sa navedenom tvrdnjom, a njih 3,7% u potpunosti nisu saglasni sa ovom tvrdnjom. Domaći zadaci zaista ne bi trebalo da predstavljaju dosadnu obavezu za učenike, već bi trebali da podstiču razvoj kreativnosti kod učenika. Takođe, domaće zadatke treba zadavati na način da učenici slobodno izražavaju određene ideje na svoj način, kao i da stvaralački primjenjuju svoja znanja u novim situacijama – što nesumnjivo može podstaći razvoj njihove kreativnosti.

Tabela br. 5. Doprinosi domaćih zadataka razvijanju radnih navika.

<i>Po vašem mišljenju koji je najveći doprinos domaćih zadataka? [Doprinosi razvijanju radnih navika]</i>		Frekvencija	Procenat
Validno	U potpunosti sam saglasan/a	115	84.6
	Djelimično sam saglasan/a	13	9.6

	Nisam siguran/a	2	1.5
	U potpunosti nisam saglasan/a	6	4.4
	Ukupno	136	100.0

Na osnovu prethodne tabele, vidimo da 84,6% učitelja smatra da domaći zadaci doprinose razvoju radnih navika kod učenika, dok sa druge strane, imamo 4,4% učitelja koji u potpunosti nisu saglasni sa tvrdnjom da domaći zadaci doprinose razvoju radnih navika. Dalje, 9,6% učitelja djelimično nije saglasno sa tvrdnjom da domaći zadaci doprinose razvoju radnih navika.

Tabela br. 6. Doprinosi domaćih zadataka razvoju samostalnosti.

<i>Po vašem mišljenju koji je najveći doprinos domaćih zadataka? [Doprinosi razvoju samostalnosti]</i>		Frekvencija	Procenat
Validno	U potpunosti sam saglasan/a	107	78.7
	Djelimično sam saglasan/a	18	13.2
	Nisam siguran/a	4	2.9
	Djelimično nisam saglasan/a	2	1.5
	U potpunosti nisam saglasan/a	5	3.7
	Ukupno	136	100.0

Ispitali smo učitelje da li se slažu sa tvrdnjom da domaći zadaci doprinose razvoju samostalnosti kod učenika. Naime, dobijeni odgovori su pokazali da je 78,7% učitelja saglasno sa navedenom tvrdnjom. Njih 13,2,% su djelimično saglasni. Dalje, imamo 3,7% učitelja koji u potpunosti nisu saglasni sa ovom tvrdnjom. To se može objasniti činjenicom da učitelji možda smatraju da učenici ne odrađuju samostalno domaće zadatke, već uz pomoć neke druge osobe kod kuće. Domaći zadaci koji podrazumijevaju više samostalnosti kod učenika su oni zadaci koji se zadaju za proširivanje ili produbljivanje usvojenih znanja, poput fakultativnih ili istraživačkih zadataka.

Tabela br. 7. Doprinosi domaćih zadataka podsticanju odgovornosti.

<i>Po vašem mišljenju koji je najveći doprinos domaćih zadataka? [Doprinosi podsticanju odgovornosti]</i>		Frekvencija	Procenat
Validno	U potpunosti sam saglasan/a	115	84.6
	Djelimično sam saglasan/a	12	8.8
	Nisam siguran/a	4	2.9
	U potpunosti nisam saglasan/a	5	3.7
	Ukupno	136	100.0

Najveći broj učitelja, njih 54,6% je u potpunosti saglasno sa tvrdnjom da domaći zadaci doprinose podsticanju odgovornosti kod učenika, njih 8,8% je djelimično saglasno sa navedenom tvrdnjom, a samo 3,7% učitelja koji u potpunosti nisu saglasni sa tvrdnjom da domaći zadaci doprinese razvoju odgovornosti kod učenika.

Tabela br. 8. Doprinosi domaćih zadataka boljoj saradnji i komunikaciji sa roditeljima.

<i>Po vašem mišljenju koji je najveći doprinos domaćih zadataka? [Doprinosi boljoj komunikaciji sa roditeljima]</i>		Frekvencija	Procenat
Validno	U potpunosti sam saglasan/a	62	45.6
	Djelimično sam saglasan/a	50	36.8
	Nisam siguran/a	16	11.8
	Djelimično nisam saglasan/a	4	2.9
	U potpunosti nisam saglasan/a	4	2.9
	Ukupno	136	100.0

Najveći broj učitelja (45,6%) navodi da se u potpunosti slaže sa tvrdnjom da domaći zadaci doprinose boljoj komunikaciji sa roditeljima, a samo njih 2,9% se u potpunosti ne slaže sa ovom tvrdnjom. Komunikacija između roditelja i učitelja oko

domaćih zadataka podrazumijeva zajedničku saradnju između učitelja i roditelja kako bi pomogli djeci na adekvatan način oko izrade domaćih zadataka.

Tabela br. 9. Doprinosi domaćih zadataka boljoj komunikaciji i saradnji sa vršnjacima.

Po vašem mišljenju koji je najveći doprinos domaćih zadataka? [Doprinosi boljoj komunikaciji i saradnji sa vršnjacima]		Frekvencija	Procenat
Validno	U potpunosti sam saglasan/a	59	43.4
	Djelimično sam saglasan/a	57	41.9
	Nisam siguran/a	13	9.6
	Djelimično nisam saglasan/a	3	2.2
	U potpunosti nisam saglasan/a	4	2.9
	Ukupno	136	100.0

Na osnovu tabele primjećujemo da je 43,4% učitelja u potpunosti saglasno sa tvrdnjom da se doprinos domaćih zadataka ogleda u boljoj komunikaciji i saradnji sa vršnjacima, što sugeriše da naši ispitanici zadaju domaće zadatke koji se odrađuju timski, kako bi se ostvarila bolja saradnja među učenicima. Zanimljivo je što se 2,9% ispitanih učitelja u potpunosti ne slaže sa navedenom tvrdnjom, s obzirom da se puno domaćih zadataka radi i samostalno, kod kuće.

Analizom tabela 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8 i 9 potvrđujemo prvu sporednu hipotezu našeg istraživanja, koja je glasila: „Pretpostavlja se da domaći zadaci imaju pozitivan doprinos na sticanje znanja učenika“.

Tabela br. 10. Upoznavanje učenika sa ishodima

Da li prilikom izvođenja časova upoznajete učenike sa ishodima?		Frekvencija	Procenat
Validno	Uvijek	60	44.1

	Ponekad	61	44.9
	Rijetko	12	8.8
	Nikad	3	2.2
	Ukupno	136	100.0

Kao što možemo primijetiti na osnovu tabele, 44,1% učitelja prilikom izvođenja časova upoznaje učenike sa ishodima. Dalje, imamo 44,9% učitelja koji navode da ponekad to rade. Osim toga, primjećujemo da samo 8,8% učitelja navodi da rijetko upoznaje učenike sa ishodima, a samo njih troje (2,2%) ističe da nikada to ne rade. Na osnovu ovakvih rezultata zaključujemo da učitelji u najvećoj mjeri upoznaju učenike sa ishodima prilikom izvođenja časova. Hi-kvadrat test nezavisnosti u našem istraživanju, pokazao je statistički značajnu vezu ($p=0.001 < 0.05$) i srednje veličine uticaja ($\Phi = 0.421$) između radnog staža učitelja i ishoda, pri čemu učitelji sa više radnog staža više primjenjuju ishode u nastavi. Pri $p=0.001$ i $df=6$, hi-kvadrat iznosi 24.049.

Tabela br. 11. *Mogući načini na koji se ishodi ističu*

<i>Ukoliko je istaknut ishod, kako je to urađeno?</i>		Frekvencija	Procenat
Validno	Direktno	9	6.6
	Indirektno	33	24.3
	U uvodnom dijelu časa	48	35.3
	U glavnom dijelu časa	25	18.4
	U završnom dijelu časa	11	8.1
	Ne navodim ishod	2	1.5
	Svi ponuđeni odgovori	5	3.7
	Zависи od ishoda	3	2.2
	Ukupno	136	100.0

Najveći broj ispitanika, njih 35,5%, navodi da ishode ističe u uvodnom dijelu časa. Dalje, primjećujemo da 18,4% učitelja navodi da to rade u glavnom dijelu časa. Vidimo da devet ispitanih učitelja ishode ističu direktno, a njih trideset troje indirektno. Dva ispitanika ne navode ishode na svojim časovima.

Analizom odgovora iz tabela broj 10 i 11, potvrđujemo drugu sporednu hipotezu, koja je glasila: „Pretpostavlja se da učitelji planiraju i pripremaju domaće zadatke učenika u skladu sa vaspitno-obrazovnim ishodima“.

Tabela br. 12. *Pružanje neophodnih instrukcija učenicima za izradu domaćih zadataka.*

<i>Da li učenicima uvijek dajete neophodne instrukcije za samostalnu obradu domaćih zadataka?</i>		Frekvencija	Procenat
Validno	Da	120	88.2
	Ne	16	11.8
	Ukupno	136	100.0

Na osnovu ovih rezultata, možemo reći da je jasno da veliki broj učitelja (88,2%), daje učenicima instrukcije koje su neophodne za samostalnu obradu domaćih zadataka. Sa druge strane, može se primijetiti da samo 11,8% ispitanika ne daje potrebne instrukcije svojim učenicima. Većina ispitanih učitelja prepoznaje važnost pružanja neophodnih instrukcija učenicima, u cilju efikasne izrade domaćih zadataka od strane učenika.

Tabela br. 13. *Učestalost zadavanja domaćih zadataka iz maternjeg jezika.*

<i>Koliko često zadajete domaći zadatak iz maternjeg jezika?</i>		Frekvencija	Procenat
Validno	Često, poslije svakog časa	108	79.4
	Povremeno (nakon pređene grupe lekcija tj.oblasti)	28	20.6
	Ukupno	136	100.0

Kada je u pitanju praksa zadavanja domaćih zadataka, na osnovu prethodne tabele, možemo zaključiti da 79,4% učitelja zadaje domaće zadatke poslije svakog časa, a njih 20,6% ističe da to radi povremeno, odnosno nakon što je obrađena određena oblast.

Tabela br. 14. *Dio časa namijenjen za zadavanje domaćeg zadatka*

<i>U kom dijelu časa djeci najčešće zadajete domaće zadatke?</i>	Frekvencija	Procenat
---	-------------	----------

Validno	U glavnom dijelu časa	6	4.4
	U završnom dijelu časa	130	95.6
	Total	136	100.0

Na osnovu tabele broj 14, možemo primijetiti da, od ukupnog broja ispitanih učitelja, njih 95,6%, domaće zadatke zadaje u završnom dijelu časa, dok njih 4,4% to čini u glavnom dijelu časa. Bitno je da učitelj ostavi dovoljno vremena za zadavanje domaćih zadataka, kako bi učenicima bilo jasno šta treba da urade.

Odgovorima iz tabela broj 12, 13, i 14 potvrđujemo treću sporednu hipotezu istraživanja: „Pretpostavlja se da učitelji domaći zadatak zadaju na kraju časa“.

Tabela br. 15. Način zadavanja domaćih zadataka iz maternjeg jezika.

<i>Na koji način zadajete domaći zadatak?</i>		Frekvencija	Procenat
Validno	U usmenoj formi	61	44.9
	U pisanoj formi (napisano na tabli ili papiriću)	75	55.1
	Total	136	100.0

Kada je u pitanju način na koji učitelji zadaju domaće zadatke učenicima, na osnovu dobijenih rezultata vidimo da 55,1% učitelja to čini u pisanoj formi, u vidu natpisa na tabli ili papiriću. Sa druge strane, imamo 44,9% nastavnika koji tvrde da usmeno zadaju domaće zadatke svojim učenicima. Analizom ovih odgovora, potvrdili smo četvrtu sporednu hipotezu, koja je glasila: „Pretpostavlja se da učitelji domaće zadatke zadaju u pisanoj formi“.

Tabela br. 16. Način pregledanja domaćih zadataka iz maternjeg jezika.

<i>Na koji način najčešće pregledate domaći zadatak iz maternjeg jezika?</i>		Frekvencija	Procenat
Validno	Provjera urađenih zadataka svih učenika	97	71.3
	Provjera urađenih zadataka samo kod nekih učenika	7	5.1

	Rad zadataka na tabli, dok učenici samostalno provjeravaju svoje domaće zadatke	16	11.8
	Kombinacija svega navedenog	13	9.6
	Pregled domaćih u parovima	2	1.5
	Evidencija domaćih na času, a pregled putem TIMS-a	1	.7
	Ukupno	136	100.0

Veoma je bitno da učitelji redovno pregledaju domaće zadatke svojih učenika, kao i da roditeljima daju povratnu informaciju o urađenom. Time bi se omogućilo roditeljima da rad sa svojom djecom kod kuće usklade sa radom na časovima maternjeg jezika. Na osnovu tabele broj 16, primjećujemo da 71,3% učitelja provjerava urađene domaće zadatke kod svih učenika, a njih 5,1% navodi da domaće zadatke pregleda samo kod nekih učenika. Kada je sam način pregledanja domaćih zadataka iz maternjeg jezika u pitanju, možemo primijetiti da postoje različiti pristupi kod učitelja. Shodno tome, vidimo da 11,8% učitelja radi zadatke na tabli, dok učenici samostalno provjeravaju svoje domaće zadatke. Dalje, određeni broj učitelja (1,5%) provjerava domaće zadatke svojih učenika u parovima, a samo jedan učitelj je istakao da vrši evidenciju domaćih zadataka na času, a pregleda ih putem Teams aplikacije, kod kuće. Takođe, imamo 9,6% ispitanih učitelja koji nemaju ustaljen način pregledanja domaćih zadataka iz maternjeg jezika, već koriste kombinaciju svega navedenog.

Tabela br. 17. Način vrednovanja domaćih zadataka iz maternjeg jezika.

<i>Na koji način vrednujete domaće zadatke učenika iz maternjeg jezika?</i>		Frekvencija	Procenat
Validno	Pregledam svaki domaći zadatak i ukazujem na greške svakom učenika ponaosob	79	58.1
	Letimično pregledam domaći rad svakog učenika i ukažem na greške koje se najčešće javljaju	46	33.8

	Samo letimičan pregled zadatka	2	1.5
	Kombinacija sva tri navedena načina	9	6.6
	Ukupno	136	100.0

Kada je u pitanju način vrednovanja domaćih zadataka iz maternjeg jezika, iz tabele možemo zaključiti da 58,1% učitelja pregleda svaki domaći zadatak i ukazuje na greške svakom učeniku pojedinačno. Primjećujemo da čak 33,8% učitelja letimično pregleda domaće zadatke, uz ukazivanje samo na greške koje se najčešće javljaju prilikom izrade domaćih zadataka. Takođe, imamo jedan broj učitelja (1,5%), koji samo letimično pregleda domaće zadatke, čak i bez ukazivanja na potencijalne greške, pa se, u vezi s tim, postavlja pitanje da li takav način pregledanja domaćih zadataka zaista pruža pravi uvid u obrazovna postignuća učenika?

Tabela br. 18.

Kriterijumi za procjenu kvaliteta i vrednovanja domaćeg zadatka iz maternjeg jezika

<i>Koje kriterijume koristite za procjenu kvaliteta i vrednovanja domaćeg zadatka iz maternjeg jezika?</i>		Frekvencija	Procenat
Validno	Pravopis i gramatika	26	19.1
	Originalnost i kreativnost	9	6.6
	Odnos prema zadatku i zahtjevima	76	55.9
	Količina i opseg odrađenog zadatka	4	2.9
	Kombinacija svega navedenog	21	15.4
	Ukupno	136	100.0

Kada je u pitanju analiza kriterijuma za procjenu kvaliteta i vrednovanja domaćeg zadatka iz maternjeg jezika, na osnovu tabele broj 18, jasno možemo primijetiti da najveći broj učitelja, njih 55,9% kao glavni kriterijum uzima odnos prema zadatku i zahtjevima. Dalje, imamo 19,1% učitelja koji na pravopis i gramatiku gledaju kao na glavni kriterijum za vrednovanje domaćih zadataka. Imamo 6,6% učitelja koji smatraju da su glavni kriterijumi za vrednovanje domaćih zadataka originalnost i kreativnost. S druge strane, 15,4% nastavnika nije navelo konkretan kriterijum koji koriste prilikom pregledanja i vrednovanja, već smatraju da se kombinacija svega navedenog mora uzeti u obzir prilikom vrednovanja domaćih zadataka iz maternjeg jezika.

Analizom prethodnih odgovora, iz tabela 16, 17 i 18 potvrdili smo petu sporednu hipotezu istraživanja, koja je glasila: „Pretpostavlja se da učitelji vrednuju domaće zadatke učenika na adekvatan način“.

Tabela br. 19.

Učestalost prilagođavanja domaćih zadataka obrazovnim potrebama pojedinaca

<i>Koliko često domaći zadatak iz maternjeg jezika prilagođavate obrazovnim potrebama svakog učenika ponaosob?</i>		Frekvencija	Procenat
Validno	Nikad	6	4.4
	Vrlo rijetko	32	23.5
	Ponekad	68	50.0
	Često	19	14.0
	Vrlo često	11	8.1
	Ukupno	136	100.0

Svako dijete je individua za sebe, i ono što je zadatak učitelja, svakako jeste da svoje časove prilagodi individualnim potrebama svakog djeteta. Svaki učenik usvaja nastavni sadržaj u skladu sa svojim intelektualnim mogućnostima, te stoga, potrebno i je i domaće zadatke prilagoditi obrazovnim potrebama svakog učenika ponaosob. U tabeli broj 19 prikazano je koliko učitelji uspijevaju da domaće zadatke iz maternjeg jezika prilagode svakom učeniku pojedinačno. Jasno se primjećuje da 14% učitelja domaće zadatke prilagođava obrazovnim potrebama svakog djeteta, dok čak 32% učitelja to radi vrlo rijetko.

U nastavku rada ćemo analizirati i odgovore roditelja na pojedine stavke iz upitnika, koji su u skladu sa postavljenim hipotezama našeg istraživanja.

Tabela br. 20. *Stav roditelja prema obimu domaćih zadataka iz maternjeg jezika.*

<i>Kakav je vaš stav prema obimu domaćih zadataka iz maternjeg jezika koje vaše dijete dobija u školi?</i>	Frekvencija	Procenat

Validno	Dobija nedovoljno podataka za rad kod kuće	12	8.8
	Dobija dovoljno domaćih zadataka	119	87.5
	Dobija previše zadataka	3	2.2
	Dobija toliko domaćih zadataka da ne stiže da ih uradi	2	1.5
	Ukupno	136	100.0

Kada su u pitanju stavovi roditelja prema domaćim zadacima iz maternjeg jezika, na osnovu tabele broj 20, možemo primijetiti da su stavovi roditelja raznovrsni. U skladu sa tim, vidimo da 87,5% ispitanih roditelja navodi da njihova djeca dobijaju dovoljno domaćih zadataka. Dalje, imamo određen broj roditelja (8,8%) koji smatraju da njihova djeca dobijaju nedovoljno podataka za rad kod kuće. Manji broj ispitanih roditelja, njih 2,2% smatra da njihova djeca dobijaju previše zadataka, dok samo njih 1,5% navodi da su im djeca opterećena domaćim zadacima iz maternjeg jezika, odnosno da dobijaju previše domaćih zadataka. Na osnovu dobijenih odgovora, možemo zaključiti da roditelji učenika trećeg razreda većinom ne smatraju da su domaći zadaci iz maternjeg jezika, koje dobijaju njihova djeca u školi, previše obimna.

Tabela br. 21. *Vrijeme potrebno za izradu domaćih zadataka iz maternjeg jezika.*

<i>Koliko vremena dnevno je potrebno vašem djetetu da uradi domaći zadatak iz maternjeg jezika?</i>		Frekvencija	Procenat
Validno	Ne radi domaće zadatke kod kuće	1	.7
	Do sat vremena	108	79.4
	Do dva sata	26	19.1
	Više od dva sata	1	.7
	Ukupno	136	100.0

Ispitali smo roditelje o vremenu koje njihovo dijete provede prilikom izrade domaćih zadataka iz maternjeg jezika, i došli do rezultata koji pokazuju da 79,4% ispitanih roditelja navodi da je njihovoj djeci potrebno do sat vremena za izradu domaćeg zadatka iz maternjeg jezika. Sa druge strane, vidimo da 19,1% roditelja tvrde da im djeca potroše do dva sata dnevno za izradu domaćih zadataka, a samo jedan roditelj navodi da je

njegovom djetetu potrebno više od dva sata dnevno za izradu domaćeg zadatka iz maternjeg jezika.

Analizom prethodnih odgovora prikazanih u tabelama 20 i 21, potvrđena je šesta sporedna hipoteza našeg istraživanja, koja je glasila: „Pretpostavlja se da učenici nisu opterećeni domaćim zadacima iz maternjeg jezika“.

Tabela br. 22. *Samostalnost djeteta prilikom izrade domaćeg zadatka iz maternjeg jezika.*

<i>Koliko je vaše dijete samostalno kada je u pitanju domaći zadatak iz maternjeg jezika?</i>		Frekvencija	Procenat
Validno	Potpuno je samostalno	14	10.3
	Samostalno je, ali mu je ponekad potrebno dodatno objašnjenje	96	70.6
	Neophodno je da jedan od roditelja bude uz njega dok radi domaći zadatak	23	16.9
	Potrebna mu je stručna pomoć drugog učitelja (privatni časovi)	3	2.2
	Ukupno	136	100.0

Na osnovu tabele broj 22, možemo primijetiti da najveći procenat ispitanih roditelja (70,6%) navodi da su im djeca samostalna prilikom izrade domaćih zadataka iz maternjeg jezika, ali da su im, uprkos tome, ponekad potrebne dodatne instrukcije. Dalje, imamo 10,3% roditelja koji tvrde da su im djeca potpuno samostalna, te da im nije potrebna dodatna pomoć prilikom izrade domaćih zadataka iz maternjeg jezika. Sa druge strane, primjećujemo da 16,9% ispitanika navodi da je potrebno da jedan od roditelja bude uz dijete prilikom izrade domaćeg zadatka. Osim toga, vidimo se da se određeni broj roditelja (2,2%) odlučio i za privatne časove, pa tako ističu da njihova djeca domaće zadatke iz maternjeg jezika rade uz stručnu pomoć drugog učitelja.

Tabela br. 23. *Roditeljska pomoć pri izradi domaćeg zadatka iz maternjeg jezika.*

<i>Da li se dešava da vi nekad uradite domaći zadatak umjesto djeteta?</i>		Frekvencija	Procenat
Validno	Da, uvijek	1	.7

	Da, ali samo kada zaista ne mogu sami da se izbore sa domaćim	24	17.6
	Ne, samo provjerim da li je sve u redu kad završe rad	103	75.7
	Ne, puštam ih da se sami snalaze	8	5.9
	Ukupno	136	100.0

Ispitali smo roditelje da li se dešava da urade domaće zadatke umjesto svoje djece, pa smo tako došli do rezultata koji ukazuju da najveći procenat ispitanih roditelja (75,7%) samo provjeravaju da li je sve u redu kada završe domaći zadatak. Dalje, primjećujemo da 17,6% roditelja radi domaće zadatke svoje djece, uz navode da to čine samo kada se njihova djeca zaista ne mogu izboriti sa određenim zadacima. Osim toga, imamo određeni broj roditelja (5,9%) koji tvrde da puštaju svoju djecu da se sami snalaze, što može da ukazuje na to da žele da razvijaju samostalnost kod svoje djece. Na kraju, primjećujemo da je samo jedan roditelj naveo da uvijek radi domaće zadatke umjesto svog djeteta. Ono što treba imati na umu je da roditelji moraju biti svjesni činjenice da postoji razlika između pomaganja i rješavanja cijelih zadataka, i da pisanje domaćih zadataka umjesto djece, svakako nije dobra ideja.

Tabela br. 24. *Domaći zadaci kao izvor stresa i porodičnih konflikata.*

<i>Da li se dešava da pisanje domaćeg zadatka bude izvor stresa i porodičnih konflikata?</i>		Frekvencija	Procenat
Validno	Ne dešava se	87	64.0
	Dešava se povremeno	45	33.1
	Često se dešava	4	2.9
	Ukupno	136	100.0

Kada je u pitanju povezanost domaćih zadataka i porodičnih konflikata, na osnovu analize dobijenih odgovora, koji se nalaze u tabeli broj 24, vidimo da 64% roditelja navodi da domaći zadaci ne predstavljaju izvor stresa u njihovoj porodici. Dalje, imamo 33,1% ispitanih roditelja koji tvrde da domaći zadaci povremeno izazivaju konflikte u krugu porodice, a samo 2,9% roditelja ističe da se često dešava da domaći zadaci budu izvor

svađa i konflikata među članovima njihove porodice. Pisanje domaćeg zadatka može postati izvor stresa ili svađe unutar porodice, usljed odbijanja djeteta da uradi zadatak. Roditelji treba da imaju za cilj da njihovo dijete uvidi sami značaj i suštinu učenja, a ne da ih prisiljavaju da rade domaće zadatke, jer se time ne može ništa postići.

Tabela br. 25. *Broj domaćih zadataka iz maternjeg jezika na nedjeljnom nivou.*

<i>Koliko domaćih zadataka iz maternjeg jezika na nedjeljnom nivou ima vaše dijete?</i>		Frekvencija	Procenat
Validno	Svakog dana	74	54.4
	Svakog drugog dana	52	38.2
	Rijetko, kada dobija domaći zadatak iz maternjeg jezika	10	7.4
	Ukupno	136	100.0

Na osnovu tabele broj 25, vidimo da 54,4% roditelja navodi da njihova djeca svakodnevno dobijaju domaće zadatke iz maternjeg jezika. Njih 38,2% navodi da im djeca dobijaju domaće zadatke svakog drugog dana, a samo 7,4% roditelja tvrdi da im djeca rijetko dobijaju domaće zadatke iz nastave maternjeg jezika.

Tabela br. 26. *Zahitjevnost domaćih zadataka iz maternjeg jezika*

<i>Da li smatrate da su domaći zadaci iz maternjeg jezika u trećem razredu previše teški?</i>		Frekvencija	Procenat
Validno	Da, smatram	14	10.3
	Ne smatram uopšte	122	89.7
	Ukupno	136	100.0

Na osnovu prethodne tabele vidimo da su stavovi roditelja različiti kada je u pitanju obim domaćih zadataka iz maternjeg jezika. Najveći broj ispitanih roditelja (89,7%) ne

smatra da su domaći zadaci iz maternjeg jezika u trećem razredu previše teški, ali sa druge strane, imamo i 10,3% roditelja koji smatraju suprotno.

Tabela br. 27. *Važnost pomoći prilikom izrade domaćih zadataka.*

<i>Da li smatrate da je pomoć važna u izvršavanju domaćih zadataka?</i>		Frekvencija	Procenat
Validno	Da	118	86.8
	Ne	18	13.2
	Ukupno	136	100.0

Najveći procenat ispitanih roditelja (86,8%), smatra da je njihova pomoć od važnosti za izradu domaćih zadataka. S druge strane, imamo 13,2% roditelja koji ne misle tako, što se može objasniti činjenicom da žele da osamostale svoju djecu prilikom izrade domaćih zadataka, da razviju osjećaj odgovornosti kod njih, stoga, ne posmatraju svoju pomoć kao nužnu i značajnu, odnosno ne žele da se njihova djeca oslanjaju samo na njihovu pomoć prilikom izrade domaćih zadataka.

Tabela br. 28. *Samopouzdanje prilikom pomaganja djetetu u izradi domaćih zadataka iz maternjeg jezika.*

<i>Na skali od 1-10 koliko imate samopouzdanja prilikom pomaganja djetetu u izradi domaćih zadataka iz maternjeg jezika?</i>		Frekvencija	Procenat
Validno	3	1	.7
	4	1	.7
	5	9	6.6
	6	2	1.5
	7	11	8.1
	8	16	11.8
	9	31	22.8
	10	65	47.8
	Ukupno	136	100.0

Na osnovu tabele broj 28, zaključujemo da 47,8% roditelja svoje samopouzdanje prilikom pomaganja djetetu u izradi domaćeg zadatka iz maternjeg jezika, na skali od 1 do 10, ocjenjuje ocjenom 10. Vidimo da 22,8% roditelja samopouzdanje ocjenjuje ocjenom 9. Sa druge strane, primjećujemo da ima roditelja koji i nisu bas sigurni u sebe prilikom pomaganja svojoj djeci, te vidimo da je jedan roditelj svoje samopouzdanje ocjenjuje ocjenom dva, a jedan ocjenom tri. Razloge za nizak nivo samopouzdanja kod roditelja prilikom pomaganja oko izrade domaćih zadataka, možemo tražiti u činjenici da možda roditelji imaju strah od greške (da im neće dobro objasniti, pokazati i slično) pa se zbog toga osjećaju nesigurnim u pomaganju prilikom izrade domaćih zadataka iz maternjeg jezika.

Tabela br. 29. *Važnost pružanja pomoći u izvršavanju domaćih zadataka.*

<i>Da li smatrate da je pomoć važna u izvršavanju domaćih zadataka?</i>		Frekvencija	Procenat
Validno	Da	118	86.8
	Ne	18	13.2
	Ukupno	136	100.0

Iz tabele broj 29, zaključujemo da čak 86,8% roditelja smatra da je pomoć važna u izvršavanju domaćih zadataka, a njih 13,2% misli suprotno. Uključivanje roditelja u adekvatno pomaganje prilikom izrade domaćih zadataka može dovesti do toga da se kod djece poveća motivacija za učenjem, nivo njihovog samopouzdanja i samostalnost, ali, ključ uspjeha je u tome da se dijete usmjerava da samostalno radi, a ne da roditelji rade umjesto njega.

Tabela br. 30. *Način pružanja pomoći djetetu u izradi domaćih zadataka.*

<i>Na koji način pružate pomoć djetetu u izradi domaćeg zadatka?</i>		Frekvencija	Procenat
Validno	Ne pružam pomoć djetetu u izradi domaćeg zadatka	1	.7

	Uradim domaći umjesto djeteta	1	.7
	Samo pojasnim ukoliko je to potrebno	131	96.3
	Pojasnim i pomognem da završi samo ako se dijete muči da ga završi	1	.7
	Objasnim nepoznate riječi ili šta se traži u datom zadatku	1	.7
	Objasnim da shvati i zadam mu da još malo provježba da bih vidjela koliko je shvatio	1	.7
	Ukupno	136	100.0

Na kraju, analiziraćemo odgovore roditelja o načinu pružanja pomoći njihovoj djeci prilikom izrade domaćih zadataka iz maternjeg jezika. Kada pogledamo tabelu broj 30, možemo primjetiti da čak 96,3% ispitanih roditelja samo pruže objašnjenje svojoj djeci, što znači da je evidentno da oni svojoj djeci pružaju priliku da samostalno dođu do određenih odgovora, a pomoć im pružaju samo u slučaju da je to baš neophodno. S druge strane, imamo jednog roditelja koji tvrdi da nikada ne pruža pomoć svojoj djeci prilikom izrade domaćih zadataka, i samo jednog roditelja koji radi domaće zadatke umjesto svog djeteta.

Analizom odgovora iz tabela broj 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29 i 30, potvrđena je i zadnja sporedna hipoteza istraživanja: „Pretpostavlja se da su roditelji adekvatno uključeni prilikom pomaganja djeci oko domaćih zadataka“.

Glavna hipoteza našeg istraživanja, koja je glasila da učitelji planiraju, pripremaju, zadaju i vrednuju domaće zadatke učenika u skladu sa aktuelnim metodičkim preporukama, a roditelji pružaju podršku djeci na adekvatan način, naišla je na potvrdu kroz analizu dobijenih rezultata.

IV. ZAVRŠNA RAZMATRANJA I ZAKLJUČCI

U zaključku ovog istraživanja ističemo važnost razumijevanja uloge domaćeg zadatka u nastavi maternjeg jezika, kao i važnost podrške roditelja, pogotovo u nižim razredima osnovne škole.

Učenici trećeg razreda osnovne škole prolaze kroz važan period učenja u kojem se upoznaju sa, između ostalog, različitim pismima, ćirilicom i latinicom. Njihove vještine pisanja postaju sve sofisticiranije, a razumijevanje različitih pisama postaje ključno za njihovo napredovanje i edukaciju. Tokom časova u školi oni rade brojne vježbe za usvajanje i uvježbavanje čitanja i pisanja. Ipak, školsko vrijeme često nije dovoljno da bi se usavršilo čitanje i pisanje, pa rad kod kuće – u formi različitih domaćih zadataka – u našem školskom sistemu praktično predstavlja nužnost.

Predmet istraživanja odnosi se na analizu primjene domaćih zadataka u cilju osamostaljivanja učenika, kao i na razmatranje pružanja roditeljske pomoći djetetu prilikom izrade domaćih zadataka iz maternjeg jezika.

Ovim radom opisano je na koji način učitelji pripremaju, vrednuju, planiraju i zadaju domaće zadatke iz maternjeg jezika u trećem razredu osnovne škole. Takođe, ovim radom su razmatrani stavovi roditelja prema opterećenosti njihove djece domaćim zadacima.

S tim u vezi, istraživanje je sprovedeno sa ciljem ispitivanja načina na koji učitelji planiraju, pripremaju, vrednuju i zadaju domaće zadatke iz maternjeg jezika u trećem razredu osnovne škole, kao i utvrđivanja povezanosti učešća roditelja u izradi domaćih zadataka iz maternjeg jezika.

Cjelokupno istraživanje je realizovano kroz samostalni napor istraživača, dok je prikupljanje empirijske građe realizovano kroz anonimni pristup, u cilju dobijanja što objektivnijih odgovora od strane ispitanika.

Kroz analizu odgovora dobijenih ovim istraživanjem, došli smo do rezultata koji su nam potvrdili sporedne hipoteze našeg istraživanja. Naime, na osnovu dobijenih rezultata smo zaključili da učitelji smatraju da domaći zadaci imaju pozitivan doprinos na sticanje znanja učenika. Takođe, učitelji pripremaju domaće zadatke u skladu sa vaspitno-obrazovnim ishodima, čime omogućavaju učenicima da učvrste sadržaj i ostvare ishode.

Rezultati su nam pokazali da učitelji najčešće zadaju domaće zadatke u pisanoj formi, na kraju časa. Dalje, analizom dobijenih odgovora, primijetili smo da najveći broj učitelja domaće zadatke iz maternjeg jezika pregleda svim učenicima, što je dobro, jer tako dobija povratnu informaciju o tome koliko je učenik usvojio određeni nastavni sadržaj.

Osim toga, redovnim pregledanjem domaćih zadataka, učitelj motiviše i podstiče učenike, prati njihov napredak, dobija povratnu informaciju, identifikuje određene probleme i, između ostalog, prilagođava dalju nastavu u cilju napretka u učenju.

Takođe, naši rezultati su pokazali da roditelji pružaju djeci podršku prilikom izrade domaćih zadataka na adekvatan način. Najveći dio ispitanih roditelja u našem istraživanju se izjasnio da samo provjeravaju da li je sve u redu sa domaćim zadacima, te možemo zaključiti da su roditelji svjesni da kod njihove djece moraju razvijati samostalnost.

Važno je napomenuti da se samo jedan roditelj izjasnio da radi domaće zadatke iz maternjeg jezika umjesto djeteta. Roditelji koji ovako postupaju, na taj način šalju djeci poruku da nije potrebno samostalno razmišljati i tražiti odgovore na postavljena pitanja. Djecu treba da podstaknemo da sami traže odgovore na pitanja, da sami dolaze do rješenja, postavljajući im potpitanja, davanjem sugestija i slično, a ne samo odraditi domaći zadatak umjesto njih. Dakle, moramo ih konstantno usmjeravati da razvijaju svoju samostalnost i sigurnost u sebe i u svoj uspjeh.

Analizom dobijenih odgovora smo došli i do zaključka da roditelji u najvećoj mjeri smatraju da njihova djeca nisu opterećena domaćim zadacima iz maternjeg jezika. Dobijeni podaci su nam pokazali da učitelji planiraju, pripremaju, zadaju i vrednuju domaće zadatke učenika u skladu sa aktuelnim metodičkim preporukama, a roditelji pružaju podršku djeci na adekvatan način. *Adekvatan način* podrazumijeva da roditelji ne rade domaće zadatke umjesto djece, već im pojasne ukoliko je potrebno.

U završnici, možemo istaći da, samo zajedničkim angažovanjem roditelja i učitelja, učenicima se može omogućiti da razvijaju interes za učenje, te da svoje domaće zadatke iz maternjeg jezika odrađuju bez teškoće, kao i da samostalno pronalaze rješenja i odgovore na pitanja.

Sprovodeći i predstavljajući rezultate našeg istraživanja, stvorena je osnova za sprovođenje obuhvatnijih istraživanja koja bi omogućila dublje razumijevanje stavova učitelja i roditelja o domaćim zadacima iz maternjeg jezika. Ovo istraživanje otvara nova pitanja koja su pogodna za detaljnija istraživanja u budućnosti, poput efikasnosti različitih domaćih zadataka, uticaja tehnologije i modernih sredstava na izradu domaćih zadataka.

Na samom kraju, osvrnućemo se i na ograničenja našeg istraživanja. Neka od njih su metodološke prirode, poput ograničenog uzorka koji uzimamo baveći se ovim problemom, pa se, s tim u vezi, predlaže proširivanje uzorka na veći broj ispitanika, čime bi se omogućilo dobijanje pouzdanijih rezultata o ovom predmetu istraživanja.

Takođe, kao ograničenje navešćemo i subjektivnost ispitanika prikom davanja odgovora. Ovi faktori su svakako mogli uticati na rezultate našeg istraživanja.

Literatura:

1. Anwar, S., Khan S., Fazal S., (2022). Homework as an Assignment: Parents' Perceptions and Involvement *Sir Syed Journal of Education & Social Research*, 5(4): 29-39 doi: [https://doi.org/10.36902/sjesr-vol5-iss4-2022\(29-39\)](https://doi.org/10.36902/sjesr-vol5-iss4-2022(29-39))
2. Blazer, C. (2009). *Homework. Literature Review.* URL: <https://files.eric.ed.gov/fulltext/ED536245.pdf> Preuzeto: 07.02.2023.
3. Bognar, L., Matijević, M. (2002). *Didaktika, II* Izmijenjeno izdanje. Zagreb: Školska knjiga
4. Burgić, Dž., Bikić, N. i Bogilović, A. (2018). *Mišljenja roditelja o ulozi i značaju domaće zadaće u nižim razredima razredne nastave.* U A. Arnaut (ur.), *Obrazovanje, jezik, kultura: tendencije i izazovi* (387–405). Zenica: Filozofski fakultet.
5. Canter, L. i Hausner, L. (2002). *Domaća zadaća bez suza – priručnik za roditelje: kako motivirati dijete da napiše domaću zadaću i postigne uspjehu školi.* Zagreb: Naklada Kosinj
6. Cooper, H. (1989a). *Homework.* While Plains, N.Y. Longman.
7. Cooper, H. (1989b). Synthesis of research on homework. *Educational Leadership*, 47(3): 85–91
8. Cooper, H., Robinson, J. C., Patall, E. A. (2006). *Does Homework Improve Academic Achievement? A Synthesis of Research, 1987-2003.* Review of Educational Research, 76(1): 1-62
9. Corno, L. & Xu, J. (2004). Homework as the job of childhood. *Theory into Practice*, 43(3): 227-233 doi: https://doi.org/10.1207/s15430421tip4303_9
10. Di Pietro, P. (2009). *Kako preživjeti djetetovu školu: poticaji za uspješno bavljenje domaćim zadacima, odnosima s učiteljicom, razrednim okupljanjima i izletima.* Rijeka: Izdavački centar Rijeka.
11. Đorđević, J. i Potkonjak, N. (1988). *Pedagogija.* Beograd: Naučna knjiga.

12. Epstein, J. L. (1995). School/family/community partnerships: Caring for the children we share. *Phi Delta Kappan*, 76(9): 701-712
13. Flunger, B., Trautwein, U., Nagengast, B., Lüdtke, O., Niggli A., & Schnyder, I. (2015). The Janus-faced nature of time spent on homework: Using latent profile analyses to predict academic achievement over a school year. *Learning and Instruction*, (39): 97-106. doi: [10.1016/j.learninstruc.2015.05.008](https://doi.org/10.1016/j.learninstruc.2015.05.008)
14. Glasser, W. (1994). *Kvalitetna škola*. Zagreb: Educa.
15. Havelka, N. Hebib, E. Baucal, A (2003). *Ocenjivanje za razvoj učenika*, Beograd
16. Jensen, E. (1995). *Super-nastava*. Zagreb: Educa
17. Jenjić, S., i Mihailović, T. (2020). *Domaći zadaci u vaspitno-obrazovnom kontekstu*. Naučni skup “ Nauka i nastava u vaspitno-obrazovnom kontekstu” (165-180). Pedagoški fakultet u Užicu.
18. Jukić, S., Lazarević, Ž., Vučković, V., (1998) *Didaktika-izbor tekstova*. Jagodina. Učiteljski fakultet.
19. Juul, J. (2013). *Škola u infarktnom stanju*. Zagreb: Znanje
20. Kohn, A. (2006). *The Homework Myth*.
21. Kovačević, Z. (2013). *Osposobljavanje za samostalno učenje*. Beograd: Univerzitet u Beogradu, Učiteljski fakultet.
22. Lalović, Z. (2020). *Priručnik za ocjenjivanje u funkciji razvoja učenika i unapređenje nastave i učenja u školi*. Podgorica: Zavod za školstvo.
23. Marzano, J.R., Pickering, J. D. i Pollack, E. J. (2006). *Nastavne strategije*. Zagreb: Educa.
24. Matijević, M., Radovanović, D. (2011). *Nastava usmjerena na učenika*. Zagreb: Školske novine.
25. Mattes, W. (2007). *Rutinski planirati-učinkovito poučavati*. Zagreb: Naklada Ljevak.
26. Mijatović, A. (1999). *Osnove suvremene pedagogije*. Zagreb: Hrvatski pedagoško

– književni zbor.

27. Ministarstvo prosvjete Crne Gore. (2018). Pravilnik o načinu ocjenjivanja učenika u osnovnoj školi. Službeni list CG,12. <https://www.gov.me/dokumenta/ccfd0918-b095-44c4-8752-00f2baa5c492> Preuzeto, 26.09.2023.
28. Mrkonjić, S.(2007) Domaća zadaća u odgojno-obrazovnom radu. *Novi Muallim*. 8 (29): 46-49 doi: <https://doi.org/10.26340/muallim.v8i29.1053>
29. Nikolić.M., (1992) *Metodika nastave srpskog jezika i književnosti*. Zavod za udžbenike i nastavna sredstva - Beograd. Drugo izdanje.
30. Pataki, S. (1956). *Opća pedagogija*. Zagreb: PKZ.
31. *Pedagoška enciklopedija I* (1989). Beograd: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva. Zagreb: Školska knjiga
32. Poljak, V. (1990). *Didaktika*. Zagreb: Školska knjiga
33. Prodanović, T., i Ničković, R. (1974). *Didaktika*. Beograd: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva.
34. Program (2017). Crnogorski-srpski, bosanski, hrvatski jezik i književnost, predmetni program za I, II, III, IV, V, VI, VII, VIII i IX razred osnovne škole. Podgorica: Zavod za školstvo Crne Gore.
35. Ramdass, D., i Zimmerman, B. J. (2011). Developing self-regulation skills: The important role of homework. *Journal of Advanced Academics*, 22(2): 194 – 218.
36. Rosário, P., Núñez, J. C., Vallejo, G., Cunha, J., Nunes, T., Suárez, N., Fuentes. S., & Moreira, T. (2015). The effects of teachers' homework follow-up practices on students' EFL performance: A randomizedgroup design. *Frontiers in Psychology*, (6), 1528. doi:[10.3389/fpsyg.2015.01528](https://doi.org/10.3389/fpsyg.2015.01528)
37. Sokol, S i Vrbošić, V. (2017). Domaća zadaća između teorije i prakse. *Život i škola*, 63(2): 97- 112. URL: <https://hrcak.srce.hr/195180>
38. Sokol, S. (2005). Svrha domaćih zadaća u osnovnoj školi. *Život i škola*. 51(13): 106-117. URL: <https://hrcak.srce.hr/25276>

39. Trautwein, U. (2007). The homework-achievement relation reconsidered: Differentiating homework time, homework frequency, and homework effort. *Learning and Instruction*, (17): 372–388. doi: [10.1016/j.learninstruc.2007.02.009](https://doi.org/10.1016/j.learninstruc.2007.02.009)
40. Trautwein, U., Ludtke, O., Schnyder, I. i Niggli, A. (2006). Predicting homework effort: Support for a domain-specific, multilevel homework model. *Journal of Educational Psychology*, 98(2): 438-456. doi: <http://dx.doi.org/10.1037/0022-0663.98.2.438>
41. Van Voorhis, F. L. (2004). Reflecting on the homework ritual: Assignments and designs. *Theory Into Practice*, 43(3): 205-212.
42. Vatterott, C. (2009). *Rethinking homework: Best practices that support diverse needs*. Association for Supervision and Curriculum Development.
43. Vučeljić, M., i Čabrilo, N. (2008) Naša škola: *Marzanova taksonomija ili naučiti kako učiti*. Podgorica: Zavod za školstvo.
44. Vučković, M.(1988). *Metodika nastave srpskohrvatskog jezika*. Zavod za udžbenike i nastavna sredstva - Beograd. Drugo izdanje.
45. Xu, J. (2010). Predicting homework time management at the secondary school level: A multilevel analysis. *Learning and Individual Differences*, 20(1): 34-39. doi: [10.1016/j.lindif.2009.11.001](https://doi.org/10.1016/j.lindif.2009.11.001)

PRILOZI

Prilog 1. – Anketni upitnik za roditelje učenika trećeg razreda osnovne škole

Poštovane kolege, učitelji i učiteljice,

Pred vama se nalazi anketa koja služi za potrebe master rada studentkinje Anđele Odže, pod nazivom “***Domaći zadaci iz maternjeg jezika u trećem razredu osnovne škole***”. Anketa sadrži pitanja i tvrdnje u cilju dobijanja odgovora, na osnovu kojih će se procijeniti na koji način učitelji planiraju, pripremaju, zadaju i vrednuju domaće zadatke, kao i utvrditi doprinos domaćih zadataka iz maternjeg jezika. **Anketiranje je anonimno**, te vas molim da na sva pitanja odgovorite iskreno, kako bi naše istraživanje bilo relevantno, a odgovori pouzdani, što će svakako uticati na kvalitet dobijenih saznanja.

1. Koliko mjeseci/godina iznosi vaše radno iskustvo u školi?

- a) Do 12 godina
- b) Od 13 - 25 godina
- c) Preko 25 godina

2. Da li prilikom izvođenja časova upoznajete učenike sa ishodima?

- a) Uvijek
- b) Ponekad
- c) Rijetko
- d) Nikad

3. Ukoliko je istaknut ishod, kako je to urađeno?

Ukoliko se vaš odgovor ne nalazi među ponuđenim, molim vas navedite u posljednjem polju.

- a) Direktno

- b) Indirektno
- c) U uvodnom dijelu časa
- d) U glavnom dijelu časa
- e) U završnom dijelu časa
- f) Nešto drugo: _____

4. Da li učenicima uvijek dajete neophodne instrukcije za samostalnu obradu domaćih zadataka?

- a) Da
- b) Ne

5. Koliko često zadajete domaći zadatak iz maternjeg jezika?

- a) Često, poslije svakog časa
- b) Povremeno (nakon predene grupe lekcija tj.oblasti)
- c) Rijetko (pred provjeru znanja)

6. Na koji način najčešće zadajete domaći zadatak?

Ukoliko se vaš odgovor ne nalazi među ponuđenim, molim vas navedite u posljednjem polju.

- a) Zadatak iz knjige
- b) Zadatak dajete usmeno
- c) Zadatak napisan na table
- d) Nešto drugo: _____

7. Na koji način planirate i pripremate domaće zadatke iz maternjeg jezika?

Ukoliko se vaš odgovor ne nalazi među ponuđenim, molim vas navedite u posljednjem polju.

- a) Ne planiram i ne pripremam domaće zadatke unaprijed

- b) Planiram i pripremam u skladu sa vaspitno - obrazovnim ishodima
- c) Nešto drugo: _____

8. U kom dijelu časa djeci najčešće zadajete domaće zadatke?

- a) U uvodnom dijelu časa
- b) U glavnom dijelu časa
- c) U završnom dijelu časa

9. Na koji način zadajete domaći zadatak?

- a) U usmenoj formi
- b) U pismenoj formi (napisano na tabli ili papiriću)

10. Na koji način najčešće pregledate domaći zadatak iz maternjeg jezika?

Ukoliko se vaš odgovor ne nalazi među ponuđenim, molim vas navedite u posljednjem polju.

- a) Provjera urađenih zadataka svih učenika
- b) Provjera urađenih zadataka samo kod nekih učenika
- c) Rad zadataka na tabli, dok učenici samostalno provjeravaju svoje domaće zadatke
- d) Nešto drugo: _____

11. Koje kriterijume koristite za procjenu kvaliteta i vrednovanja domaćeg zadatka iz maternjeg jezika?

Ukoliko se vaš odgovor ne nalazi među ponuđenim, molim vas navedite u posljednjem polju.

- a) Pravopis i gramatika
- b) Originalnost i kreativnost
- c) Odnos prema zadatku i zahtjevima
- d) Količina i opseg odrađenog zadatka

e) Nešto drugo: _____

12. Na koji način vrednujete domaće zadatke učenika iz maternjeg jezika?

Ukoliko se vaš odgovor ne nalazi među ponuđenim, molim vas navedite u poslednjem polju.

- a) Pregledam svaki domaći zadatak i ukazujem na greške svakom učenika ponaosob
- b) Letimično pregledam domaći rad svakog učenika i ukažem na greške koje se najčešće javljaju
- c) Samo letimičan pregled zadatka
- d) Nešto drugo: _____

13. Koliko često domaći zadatak iz maternjeg jezika prilagođavate obrazovnim potrebama svakog učenika ponaosob?

- a) Nikad
- b) Vrlo rijetko
- c) Ponekad
- d) Često
- e) Vrlo često

14. Po vašem mišljenju koji je najveći doprinos domaćih zadataka?

- 1. U potpunosti sam saglasan/na
- 2. Saglasan/na sam
- 3. Nisam saglasan/na
- 4. U potpunosti nisam saglasan/na

	1	2	3	4	5
Doprinosi ocjenama					
Doprinosi trajnosti znanja					

Doprinosi podsticanju ljubavi prema maternjem jeziku					
Doprinosi podsticanju kreativnosti					
Doprinosi razvijanju raznih navika					
Doprinosi razvoju samostalnosti					
Doprinosi podsticanju odgovornosti					
Doprinosi boljoj komunikaciji sa roditeljima					
Doprinosi boljoj komunikaciji i saradnji sa vršnjacima					

15. Koji tip domaćih zadataka najčešće zadajete učenicima za domaći zadatak?

- a) Zadaci memorisanja
- b) Zadaci uvježbavanja gradiva
- c) Zadaci primjene znanja
- d) Zadaci produblivanja znanja
- e) Zadaci stvaralačke primjene znanja u novim situacijama

16. Molimo vas da rangirate sledeće govorne aktivnosti prema tome koliko često se pojavljuju u domaćem zadatku iz maternjeg jezika. Upišite broj od 1-4 pored svake aktivnosti , gdje 1 predstavlja najmanju, a 4 najčešću zastupljenost.

1. Slušanje
2. Govorenje
3. Čitanje
4. Pisanje

Prilog 2. – Anketni upitnik za roditelje učenika trećeg razreda osnovne škole

Poštovani roditelji, ispred vas se nalazi upitnik u vezi domaćih zadataka iz **maternjeg jezika** učenika trećeg razreda osnovne škole. Ovim anketnim upitnikom nastojimo istražiti koliko su vaša djeca opterećena domaćim zadatkom, kao i uolikoj mjeri su roditelji uključeni u izradu istog. Odgovori koji se odnose na vas zaokružujete. Zahvaljujem se svima koji će ispuniti ovu anketu i time doprinijeti istraživanju koje mi je potrebno za moj master rad.

Anketa je anonimna, te vas molim da na sva pitanja odgovorite iskreno.

1. Kakav je vaš stav o obimu domaćih zadataka koje vaše dijete dobija u školi?

- a) Dobija nedovoljno podataka za rad kod kuće
- b) Dobija dovoljno domaćih zadataka
- c) Dobija previše zadataka
- d) Dobija toliko domaćih zadataka da ne stiže da ih uradi
- e) Nisam siguran/sigurna

2. Koliko vremena dnevno je potrebno vašem djetetu da uradi domaći zadatak iz maternjeg jezika?

- a) Ne radi domaće zadatke kod kuće
- b) Do sat vremena
- c) Do dva sata
- d) Više od dva sata

3. Koliko je vaše dijete samostalno kada je u pitanju domaći zadatak iz maternjeg jezika?

- a) Potpuno je samostalno
- b) Samostalno je, ali mu je ponekad potrebno dodatno objašnjenje
- c) Neophodno je da jedan od roditelja bude uz njega dok radi domaći zadatak
- d) Potrebna mu je stručna pomoć drugog učitelja (privatni časovi)

4. Da li se dešava da vi nekad uradite domaći zadatak umjesto djeteta?

- a) Da, uvijek
- b) Da, ali samo kada zaista ne mogu sami da *se izbore* sa domaćim
- c) Ne, samo provjerim da li je sve u redu kad završe rad
- d) Ne, puštam ih da se sami snalaze

5. Da li se dešava da vaše dijete pođe u školu bez domaćeg zadatka?

- a) Nikad se to ne dešava
- b) Ponekad se to dešava
- c) Često se to dešava

6. Da li je vašem djetetu potrebno podsjećanje na domaći zadatak?

- a) Nema potrebe za podsjećanje na školske obaveze
- b) Ponekad je neophodno da ga podsjetim
- c) Neophodno je da ga podsjećam da uradi domaći zadatak

7. Da li se dešava da pisanje domaćeg zadatka bude izvor stresa i porodičnih konflikata?

- a) Ne dešava se
- b) Dešava se povremeno
- c) Često se dešava

8. Koliko domaćih zadataka na nedeljnom nivou iz maternjeg jezika ima vaše dijete?

- a) Svakog dana
- b) Svakog drugog dana
- c) Rijetko, kada dobija domaći zadatak iz maternjeg jezika
- d) Nikad ne dobija domaći zadatak iz maternjeg jezika

9. Da li smatrate da su domaći zadaci iz maternjeg jezika u trećem razredu previše teški?

- a) Da, smatram
- b) Ne smatram uopšte

10. Na skali od 1-10 koliko imate samopouzdanja prilikom pomaganju djetetu u izradi domaćeg zadatka iz maternjeg jezika?

Zaokružite vaš odgovor

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

11. Da li smatrate da je pomoć važna u izvršavanju domaćih zadataka?

- a) Da
- b) Ne

12. Koji roditelj najčešće pruža pomoć djetetu oko domaćeg zadatka iz maternjeg jezika?

Ukoliko se vaš odgovor ne nalazi među ponuđenim, molim vas navedite u posljednjem polju.

- a) Majka
- b) Otac
- c) Baka/Djed
- d) Neko drugi: _____

13. Na koji način pružate pomoć djetetu u izradi domaćeg zadatka?

Ukoliko se vaš odgovor ne nalazi među ponuđenim, molim vas navedite u posljednjem polju.

- a) Ne pružam pomoć djetetu u izradi domaćeg zadatka
- b) Uradim domaći umjesto djeteta
- c) Samo pojasnim ukoliko je to potrebno
- d) Nešto drugo: _____

14. Osjećajte se slobodnim da napišete dodatni komentar vezano za domaći rad iz maternjeg jezika za vaše dijete.

-

